

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség: V. ker., Honvéd-utca 10. szám.
Kiadóhivatal: V. ker. Nádor-utca 34. szám.
Szerkesztőségi telefon 56-12. Kiadóhivatali telefon 34-39.
Igazgatósági " 842. Nyomda: " 44-09.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF**
Felolvasó szerkesztő: **KABOS EDE**
Igazgató: **HERTZKA LOTHÁR**

Egész évre 14 kor., 1/2 évre 7 kor., 1/4 évre 3 kor.
50 fillér, egy hónapra 1 kor. 20 fillér.
Egyes szám Budapesten és a vidéken 4 fillér.

Valahára.

Valahára vége lesz ennek az áldatlan tülekedésnek, amely megmérgezte a lelkeket és megrendítette az alkotmányos közélet jogalapjait. Szálljon fel az ország kebléből a megkönnyebbülés sóhaja: megszabadulunk valahára ettől a torz parlamenttől s a torz parlamentnek sivár tivornyáitól. Gróf Tisza István megelégedte ama vad dulakodásokkal, amelyek teljesen megőrlötték még azt a keretparlamentarizmust is, amely nálunk az igazi népképviselőnek formáit és hatalmát bitorolja; s elhatározta, hogy a vitás kérdést a választóközönség bírói széke elé viszi. E célból holnap rövid lejáratu indemnitást fog kérni. Ha ezt keresztülbocsátja az ellenzék, nyomban és szigorúan jogszerű alapon történik a feloszlítás. A másik esetben beáll az exlex, amelyért a felelősség kizárólag a kisebbséget fogja terhelni; de ebben az esetben is a választóközönség ítélete alá kerül a peres kérdés persze tetézve azzal, hogy helyesen járt-e el a kormány, midőn a törvénykiváltás kellék nélkül bár, de oda terelte a döntés hatalmát, ahol minden jognak forrása buzog: a választók fóruma elé.

Ezt a fordulatot nagy megnyugvással fogja az ország fogadni. Nagyon helyes, hogy a kormány nem ment bele a kisebbségi erőszaknak erőszakkal való letörésébe, hanem megóvta hidegvérrel s a bonyodalmat a legszigorubb alkotmányossággal kész megoldani. A tegnapielőtti orgia, amely romokkal hintette teli az ország tanácstermét, épp úgy, mint a mai ülés botrányai, amelyek valóságos ellenzéki klotürrel hiúsították meg a kormányt a 48-as törvényekben biztosított szólásjogát, nyilvánvalóan mind arra voltak kihégyezve, hogy a többséget mennél brutálisabb fellépésre ingereljék, amelyből aztán gazdag vádanyagot lehetett volna az ország bírói széke előtt formálni. Ha rámegegy erre a lépésszövegre Tisza István, tüstént és menthetetlenül felborult volna az egész szituáció: olesó mártíromságra tettek volna szert az ugratók, a ma még indifferens közvélemény a szenvedélyek szikrazáporától könnyen lobotvethetett volna s örökre megrongálódhatna volna nemesak ez az álparlament-

tárizmus, amely amugy sem életképes többé, hanem maga a népképviselői eszme is, amelynek igazi demokratikus tartalommal való megtöltésétől várható egyedül a közélet meggyógyulása.

Ilyen irtóztató nagy volt az ország kockázata ebben a lelketlen játékban. S a veszedelmeket mind elhárítja a feloszlítás. Majd megmondja a közvélemény, a kormány szándékait és eszközeit helyesli-e, avagy az ellenzéki koalíció viselkedését. Az urnákból fog kiemelkedni az ország akarata; ez előtt aztán meg kell mindenkinek hajolnia, kormánynak és kisebbségnek egyaránt. Az ellenzéken áll, hogy a bírói ítélet a törvényesség szempontjából kifogástalan jogalapon jöjjön létre: tőle függ, hogy a kormány megkapja a törvénykiváltás indemnitást. Ha ezt is megobstruálják, akkor a feloszlítás törvényes kellékének hiányaért viselniük kell a felelősséget. A választók fogják eldönteni, az alkotmány sérelméért kit terhel a vád: a kormányt s a többséget-e, amely az indemnitást kérte, avagy a kisebbséget, amely a megszüntetést obstrukcióval hiúsította meg.

A csuf zenebonák alkonya elkövetkezett. Mi csak azt fájjaljuk, hogy az ország akaratát a kiváltságos nemzet fogja tolmácsolni, nem pedig a magyar nép zöme. De amit mi fájjalunk, azt a parlamenti pártok kifogásul nem érvényesíthetik. Mert mi mindig sürgöttük a választói jog erős kiterjesztését s e révén a törvényhozás demokratizálását, de a parlamenti pártok ezt a törekvést soha a magukévé nem tették. Az ellenzék a legkevésbé. Korteszékközül csak az utóbbi időben próbálta hangoztatni, de mikor látta, hogy az utcának hiába udvarol vele, hamarosan el is ejtette. Ha az ellenzéknek elég volt a nemzet és sohasem kellett a nép, ám érje be most a nemzet ítéletével s hagyja békében a népet. Alkotmányos jogát a nép ki fogja vinni a maga emberségéből. Ki kell vinnia, mert az osztályparlament összeomlása elkerülhetetlenné vált. És ki kell vinnia, mert a magyar államiság fenn nem tartható, ha törvényhozása be nem bocsátja szervezetébe a nép tömeglélekének acélos erejét.

A nép.

(V.) Gróf Apponyi Albert ur ő nagyméltósága — bizonyára az egymással mindenben szolidaris ellenzéki szövetség nevében — ma ismét kegyesen leereszkedett a néphez. Feltételelesen bár, de a forlaszokra hívta, azt mondván, hogy amennyiben maga a Ház nem jelenené ki semmisenek a házszabálysértést, akkor a népet kellene a hamis jogalapon létrehozandó törvényekkel szemközt az ellentállásra felhívni. Méltóztatnak ebből látni, hogy most már a parlamenten fordul meg minden. Ha a képviselőház mai felfordultságát valahogy túléli a Tisza-kabinet, akkor felszólítás fog a néphez intézteni, hogy ragadjon kaszát, kapát s csináljon forradalmat. A gróf ur szentül meg van győződve e felhívás sikerének elmaradhatatlan voltáról. Ebből a komikusan téves várakozásából legyen kegyes a gróf ur kiábrándulni.

Azokon az időkön rég túl vagyunk, amikor a nép ilyesmire kapható volt. Ugy látszik, gróf Apponyi nem ismeri a népet; s egészen bizonyos, hogy a nép nagyon is jól ismeri gróf Apponyit. A nép ma nem az, ami egykor volt: hiszékeny tömeg, amely jelszavakon megbódulva, odarohan a mézár-székre s halomra öleti magát, hogy a politizáló urak ilyen, vagy amolyan pártindulatai, vagy párttörekvései, vagy pártambíciói teljesüljenek. Amit a nép név ma jelent, az nem az a nyáj-ösz-tönü embersorda többé, amely vakon indul bármely kolompus után. Erről tett az iskola és a sajtó és az európai művelődés és a szociális gondolatnak ellenállhatatlan hatalmu világáramlata. A nép ma érzi a maga emberi méltóságát s követeli a maga emberi jogát. A tömeglélek tudja, hogy az övé minden valódi hatalom, tehát senkinek atyáskodó gyámságát el nem tűri, hanem megy a maga útján, férfiasan szilárd léptekkel és csak oly vezérletnek veti alá magát, amely az ő szellemének irányában vezet. A nép nem felejté el, hogy éppen az Apponyiak voltak azok, akik feltalálták és életbehívták azt az örületes osztálypolitikát, amely mindent a nemzet számára követelt, de a népnek nem akart megadni semmit. A nép azoknak a milliőiből áll, akik két kérges tenyerükkel, vagy pedig agyuk velejével kezesen dolgoznak, nehogy éhen keljen pusztulniok, továbbá abból a talán még nagyobb tömegből, amely koplalni kénytelen, mert munkáját nem tudja értékesíteni. Ez az embersokaság alkotja a népet. Mit tett valaha ezért a népetért Apponyi? Mikor törődött ezernyi bajával s tengernyi nyomorúságával? Ekesszólását és tetterejét Apponyi a

hosszu politikai pályán, amelyet megfutott, a nemzeti hiúság felpiszkálására és legyezgetésére fordította; de arra soha, hogy kenyeret és jogot sürgessen a nép számára. A bálvány, amely előtt meghajolt, mindig csak a nemzet volt. az óriási néptesttől mesterségesen elrepsztett eme faktív fogalom, amelynek az volt a fonák értelme, hogy az államéletnek csak azzal az elenyésző kisebbséggel kell törődnie, amelynek szavazati joga van, de tulteheti magát ama sok milliónyi honpolgár érdekén, akiket az áldemokráciának meghamisított alkotmánya a polgárgokból kizár.

Mért rohanna vajjon a nép a torlaszokra? Mért vinné ebben a kicsinyes politikai civakodásban az irháját vásárra? A jogért, amelyet november 18-án megsértettek? Hát mi köze a népek magához e hamis parlamentárizmushoz és különösen mi köze e lármás kisebbséghez? A nép tisztán hatalmi vetélkedést lát e harcban, nem pedig megsértett jogot. A nép úgy látja, hogy a kisebbség éveken át kiterjesztette hatalmi körét a pusztán formáiban fennálló népképviseleti rendszer alapvető jogelvének: a többségi uralomnak rovására. S azt látja továbbá a nép, hogy most már a többség is tullette magát a formai jognon s erőszakkal állította helyre a parlamenti kormányrendszerből folyó természetes hatalmi határokat. És azt is nagyon jól látja a nép, hogy a kisebbség ma is ugyanazt cselekszi, amit november 18-ig cselekedett: egyre erőszakosabb fellépésre ingerli kihágásaival és zajongásaival a többséget, hogy aztán mennél vaskosabb jogtiprásokkal vádolhassa ellenfeleit a közvélemény ítélőszéke előtt. Egy szó, mint száz: a nép újból beigazoltnak látja ama régi példabeszédének igazságát, amely úri huncfutságnak mondja a politikát. S épp ezért hiába tüzelik a népet; az ő egynes lelkét és becsületet jellemét ebbe a viszálykodásba belekeverni nem lehet. A nép közömbös szem-

mel nézi e lármás tusát s tisztában van azzal, hogy ami körül a harc folyik, az nem az ő dolga, hanem a politizáló uraké, akik rendes időben reá ügyet sem vetnek, azé a parlamenté, amely a népmilliókat az alkotmány köréből kizárja s a közhatalmat, amely a nép egyetemét illeti meg, a lakosság egy csekély töredéke javára monopolizálja.

A legszebb baritonhangon elénekelt csalogatódal sem fogja a magyar népet e hüvös álláspontjáról csak egy arasznyira is lecsábítani. A torlaszokra pedig a legkevésbé. Gyapját ez a birka ideadja; de a vágóhidra hiába küldik, oda nem megy el a maga jószántából. Minek is ontaná a vérét olyan politikai törekvésekért, amelyek neki sem jogát, sem érdekét, sem méltóságát soha nem vették, ma sem veszik figyelembe? És minek áldozná fel magát olyan jogokért, amelyek maguk is meztelen jogtiprással lépnek a küzdőporondra? Hiszen az ellenzék, midőn a házszabály jogcímén a teljes szólásabadságot követeli magának, ma is törvény ellenére klotürt alkalmazott, midőn órákon át nem engedte szóhoz jutni a kormányelnököt, akinek felszólalási jogát pedig az 1848-iki alapvető alkotmánytörvény biztosítja. A nép a maga szemével nézi a dolgot, a maga józan szemével, a maga jóllátó szemével és meglátja, hogy mi alatt a kormány klotür nélkül kívánja a házszabály szigorítását, azonközben a parlamenti ellenzék a régi házszabály alapján erőszakkal fojtja a szót a kormányelnökbe. És felveti magában a tömeg a kérdést: beszélhet-e szólásabadságról az, aki a törvényben biztosított szólásjogot hiúsítja meg és vádolhat-e házszabálysértés miatt az, aki egy alaptörvény világos rendelkezését erőszakkal támadja meg? És jól látja a nép azt is, hogy itt nem házszabályrevízióról van többé szó, hanem kormánybuktatásról és semmi egyébről. S hát azért álljon-e a nép a Mannlicher-puskák hallat okádó esővei elé, hogy ne a lehur-

rogott Tisza István kapja meg a revíziót, hanem az ő megéljenezendő utódja? Esze ágában sincs a józan magyar népek ebbe a kavardásba belegázolni. Ez a disputa az urak disputája; végezzék el ők egymás között. Ez a parlament nem volt soha a népé; s tehát ez a nép sem lesz soha a parlamenté. Jól tudja a nép, hogy a saját vesztére törne, ha sárgitságára sietne a vele kacórkodó tábornak, mert ezzel csak halasztaná a mai rendszer összeomlását s a választói jognak ama széles kiterjesztését, amely a törvényhozásban a népakaratot, az igazi népek igazi akaratát fogja döntő tényezővé tenni. Sem balekja, sem áldozata nem lesz a magyar nép ennek az áldatlan tusának. Hüvös távolságból szemléli a szaporodó bonyodalmas s várja önértékes türellemmel az ő igazságának hajnalhasadását. Most még hühognak a baglyok, de nemsokára hallatszania kell az első kakasszónak, amely a diadalmas virradatot hirdeti.

Viharok.

Budapest, december 15.

A szövetkezett ellenzék ma is korporatíve vonult fel kilenc órákor a t. Házba. A parlament környékén ugyanaz a kép várta: lovas és gyalogos rendőrök a téren, tüntető közönség a térbe torkolló utcákon, de a felvonulás minden különösebb incidens nélkül történt meg s éppen olyan rendben gyülekeztek a szabadelvűpart tagjai is.

Kilenc órákor már nagy volt a zsongás a folyosókon. De izgalom semmi.

Egy kis elevenség akkor támadt, mikor tíz óra tájban gróf Andrássy Gyula azzal a hírrel állított a szövetkezett ellenzék táborába, hogy napirend előtt való felszólalásra kért az elnöktől engedélyt, de nem kapott.

Erre felfortyantak:

— Gázság! Tehát már a lex Danielt alkalmazták!

Gróf Andrássy Gyula aztán megmagyarázta, hogy egyelőre még nincs baj, mert hiszen a napirend előtt való felszólalás engedé-

TARCA

Téli sélák.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —
Írta: Krúdy Gyula.

A múlt télen sokat jártam a Városligetben. Valami vonzott, húzott a néma ligetbe, elhagyott utakhoz, magányos tájakhoz. Néha elkalandoztam nagyon messzire s az alkonyat meglepett olyan helyeken, ahová még a villamos csemetése nem hallatszott, kocsizörgés nem verte föl a csendet és csupán a varjak kárrogtak a kopasz fák felett. Tél közepén olyan néma helyen a Városliget, mint valamely vadon; mintha soha se lett volna nyár és benne játékos gyermekek, bolyongó szerelmes párok és katonabanda muzsikája. A szürke ég megróppan a lábam alatt, különösen sühog a levélréteg és ködlovagok nyargalásznak e megritkult fák között, mintha ők töltenék itt most játékos kedvöket, hol nyáron kis csirkefogók rugják a labdát.

Egyszer, késő alkonyattal, midőn már a távoli sítátereken elterült a homály és a fáknak is inkább csak körvonalai látszóttak, pi-henni leültem egy korhadt padra. A varjak is aludni mentek már és hátam mögött az erdőcsékből felhangzottak az est különös neszei: fűszögés, amelyekről nem tudni, hogy a szél-től erednek-e; koppanások, amelyek olykor ember léptehez hasonlítanak, máskor állatéhoz; és mély sóhajtsók, amelyek csak a na-

gyon magányos helyeken hallhatók. Egyszer aztán valóságos lépések hallatszóttak. Lassan-lassan, tétovázva közeledtek és a kanyargós ut homályában feltűnt egy kis termetű ember alakja.

— Nini, a mesék törpéje, — gondoltam magamban és nagy érdeklődéssel figyeltem a közeledőt.

Az pedig jött mindig közelebb. A csipős hideg ellen úgy védekezett, hogy minduntalan a markába fujt, mert különben csak egy vastag kendő védelmezte a téli időjárás ellen, amely kendő vállára volt vetve. Talán ez a vastag kendő is hozzájárult, hogy az emberke még kisebbnek lássék, mint amilyen a valóságban.

— Jó estét! — szóltam rá, amikor előttem elhaladt. Ijedten rezzent össze a hangomra. Szinte eliramodott már, amikor észrevette, hogy csak egyedül vagyok. Ez némi bátorsággal töltötte el. Sőt bizonyos fenyegető magatartást vett fel és a szürke kendő alól rövid, vastag kis botot húzott elő.

— Hideg van ma! — folytattam a beszélgetést.

Még mindig gyanakodott, de mégis közelebb jött.

— Van egy gyufája, bácsi? — szólalt meg végre.

Teringgettél! Hiszen csak egy gyermek áll előttem. Valami sajátos, kóbor kis gyermek, aki nem félve a magányosságtól, kószál itt a téli ligetben. Adtam neki gyufát. A nadrágián meggyújtotta és egy szivarcutkát kezdett szopkolni.

— Talán egy-két hatost is adhatna? — szólott újra, szemtelenül fujva a füstöt. — Mert tudja, ha az embernek nincs pénze, akkor vagy kéreget, vagy lop. Inkább adjon tehát.

Meglepett ez a gyermek. Ugyan kik lehetnek szülei, hogyan kerül egyedül ilyen időben a ligetbe, hol különös gazdasági elveit vallja? Bizonyos csábító ígéretek előterjesztése után a gyermek helyet foglalt mellettem a padon, miután jól megnézett.

— Maga sem lehet valami jóféle, hogy ilyenkor itt ül, — mondta. — De ugyan mire vár itt? Én tudom, hogy erre nem jár senki. Még rendőr se. Abból a szempontból jó ez a hely, de kerogni mégis csak a Csömöri-uton lehet. Nem mer oda menni?

S így lassan-lassan megindult közöttünk a beszélgetés. Mikor legjavában beszélgettünk volna, a gyerek felugrott s el akart futni.

— Maga talán detektív? — kérdezte.

Ez többször ismétlődött, míg végre teljesen meg tudtam nyerni a bizalmát.

Kronjének hívták. Legalább ő így nevezte magát. Lehet, hogy ezelőtt valami más neve is volt, de a külvárosi bur-háborúk vitézetével a névvel tüntették ki, amelyet ő büszkén viselt. Tíz-tizenkésztendő fűcska lehetett.

Valami különös és elmondhatatlan titok miatt Kronje még ősszel elsőkött onnan hazulról és már negyedik hónapja barangol a ligetben. Azt sohogy sem akarta megmondani, hogy hol lakik és miből él. Fekete egérszeme ragyogva tapadt rám az alkonyatban és a nomádok zvonzóddó füvelmével kísérté minden mozdul-

lyét diskrecionális hatalmánál fogva az elnök a régi házszabályok alapján is megfogadhatná s így az elnöki döntés előtt meghajolva, még nem ismerték el egyszerűségeket a lex Daniel érvényességét is. Egyébként pedig azt megengedte az elnök, hogy a házszabályok címén felszólalásának akár többen is.

Megnyugodtak tehát a tíz óra után a két nagy tábor elég nyugodtan helyezkedett el az ülésteremben. Valami különösebb vihára a jelek nem mutattak. Mindössze annyi történt, hogy a szövetséges ellenzék kibővített vitarendező bizottsága megállapodott azokban a titkos jelekben, melyekkel eszűdés vagy lármát fog kérni s melyekhez a tábor minden tagjának tartania kell magát. A vitarendező mögött egyébként bizalmi emberek helyezkedtek el, akiknek az volt a tisztjuk, hogy a rendezők titkos utasításait továbbadják s az egész táborral egy másodperc alatt közöljék.

Különben pedig az ülés — mint a néhai normális napokban — csak úgy féltizenegy tájban kezdődött. Akkor foglalta el az elnöki széket *Jakabffy Imre*.

Az elnök már a dobogón volt, mikor *Abaffy Odön*, a néppártból a szabadelvűpártba átlépett képviselő átsétált a völgyön s a régi helye felé, a néppárt padsoraihoz közeledett. Volt bajtársai indulatosan, sértő gesztusokkal riasztották vissza:

— Menjen innen! Tessék a másik oldalra menni!

— El kell bűni a renegáttal!

Kivált *Rakovszky István*, *Kaas Ivor* és *gróf Zichy Aladár* támadta indulatosan a volt elvtársat. *Abaffy Odön* hidegen, végtelen megvetéssel fogadta az indulatos ostromot s egy darabig csak azért is megállott a haragosok előtt. Csak később fordult sarkon s akkor csakugyan átment a többség oldalára, ahol hátrébb sokan megéljenztek.

Ez volt az első erősebb fűszer a mai ülés főzójében. Főtt aztán több is. De ha bizonyos historiai távolságból próbáljuk nézni a mai eseményeket, voltaképpen alig történt olyasmi, ami akárhánszor nem játszódott volna már le a parlamentben, Tisza idejében is, más mi-

latomat. Egyszerre izegni-mozogni kezdett helyén és felkiáltott:

— A pénzről megfeledkezett, amit ígért.

Atvette a kikötött hatásokat, aztán felugrott.

— Na, jobb lesz, ha maga se várja meg, míg itt megfagy, vagy beviszik a réndörök. En megyek, mert dolgom van.

— Kronje!, — szóltam, — ha erre jársz, néha találkozhatszunk.

De Kronje már erre nem tartotta érdemesnek a feleletet. Halkan fűtyörésze, gyors lépésekkel indult el a kanyargó uton és csakhamar eltűnt szemem elől. Egész uton hazafelé hallottam a Kronje fűtyörését. Valahol ott járt mögöttem vagy előttem a bokrok között. Csak amidőn az első villamos lámpa feltűnt a sötétben, akkor maradt el Kronje.

Másnap és harmadnap sokszor eszembe jutott a liget kis esavargója és bizonyos meghatottsággal gondoltam rongyos szürke kendőjére, kopott kis sapkájára és villogó egészemére. Vajjon hol jár, mit csinál? Szögort hideg napok következtek, amikor a verékek megfagyottan hullottak le a fákról. Talál-e Kronje meleg tanyát a hideg napokban? . . .

Néhány nap múlva tehát újra elmentem bolgogni a ligetbe és várakozással telepedtem le a minapi korhadt padra. Előző napon hó esett és a fehér uton lábnyomok látszóttak. Talán a Kronje lábnyomai. Alig ültém néhány percig, amikor halk fűty hangzott fél, amelyt gyakran hallani a külvárosok éjszakáiban. Sebésen megfordultam. Kronje jött a fák alatt. Az arcát hidegre espte a hideg, a kezét

niszterelnökök idejében is. Mert, hogy mindjárt bevezetjük röviden jelezzük, az aig meggyediflorás ülésben annyi történt, hogy a házszabályokhoz való felszólalásokkal kihuzták az időt s az igazi napirendet kitolták a tárgyalásra szánt időből. Az holnapra maradt. A házszabályokhoz pedig beszéltek váltakozó hatással *gróf Andrássy Gyula*, *Kossuth Ferenc*, *gr. Apponyi Albert* és *Szederkényi Nándor*. Legnagyobb hatással természetesen *gróf Andrássy Gyula*, mert hiszen ő új ember az ellenzéken, benne látja az ellenzék a jövő miniszterelnököt s neki is engedték át az alkotmányos tiltakozás elsőségének dicőségét. Ott tapsolták már akkor is, mikor meg se szólalt s még jobban, mikor gunyosan aposztrofálta a „szerecsés honmentés” eredményeit. Hogy a békés kibontakozásra való törekvését is hangsúlyozta, azt már kevésbé lelkesen tapsolták. De mindent összevetve, a fiatal gróf igen jól festett ellenzéknek és *Apponyi* is, *Kossuth* is, *Szederkényi* is meghajtották előtte az ellenzéki lobogót. A közlegények tábora pedig tovább is ment, a mennyiben a szünet alatti, mikor a folyosón *Justh Gyula* egyszerre átkarolta a gróf lábait és *Hellebronth* segítségével vállukra emelték a kipirult orcával ellenzék *Andrássyt*, a lelkesült ellenzék azon melegeben elhatározta, hogy este ráfaklyászenét ad *gróf Andrássy Gyulának*.

— És én viszem az első fáklját! — kiáltotta *Justh Gyula*, már amennyire még kiáltani tud, mert olyan rekedt, mintha ő vezényelte volna a liaojangi esatát.

Már a többi ellenzéki tiltakozás nem volt ilyen pikáns és a lelkesedés, mely nyomában támadt, nem habzott túl a rendes méreteken. Ugy tapsoltak *Apponyinak*, mint rendszeresen.

Hát ez idáig nem valami különös. És hogy *Tisza István* nem akarták meghallgatni, hogy lármáztak, doboltak, síptak, fűtyöttek, hogy az ülést a tobzódás miatt kétszer fél kellett függeszteni s hogy végzetül *Tisza István* egyszerűen úgy vágta ketté a esomót, hogy nem törődött tovább a lármával, hanem elmondta beszédét a zajban s éppen csak annyira

elrejtette a kendő alá. Már mesziről kiáltotta:

— Na maga szép ember! Itt várom már három napja. Gondoltam, valami üzlete van a számomra. No de így bolonddá tartani az embert!

— Igen, Kronje, van valami a számomra. Add ide a kezéd. Hazavezetlek a szüleidhez.

Kronje nevetett:

— Jó üzlet. Mindjárt gondoltam, hogy maga nem lehet más, mint detektiv. De nekem jó lábam van. Hiába próbálja meg, úgy sem év utól.

— Kronje! — kiáltottam. — En nem vagyok detektiv. Azt mond meg, miért nem akarsz hazamenni.

A fiu némán bámult rám egy percig. Mintha fényes lett volna szeme valami odaszívó vizitől, gyermeki arcán pedig valami borús árnyék suhant át.

— Miért? — kérdezte. — Mert utálem az anyámat. Igenis, utálem.

— O, te bolond! Hogy mondhatsz ilyent?

Kronje, a kis csirkefogó, visszanyerte hidegvérét. Cinikusan vállalt-vont:

— Csak bízza rám, nagyúraság ur. Inkább ülök a börtönben, mint odahaza. Nem tudom nézni szegény bolond jó apámat, akit megeselek. Különben pedig ehhez magának szemmel kéze.

Mintha megbánta volna, hogy egyáltalán szóba állott velem. Gunyos, furesa mosollyal végignézett, megfordult és sebésen elindult visszafelé. Olvkor hátranézett, vajjon nem követi-e senki.

eröltette meg magát, hogy a gyorsírók mindenestre meghallják: — hát ez se éppen szokatlan az utolsó rendezők parlamenti történetében. Megesett már ez más miniszterelnökökkel is. Tiszával is.

Ami a mai ülésről különösebben kell följegyezni, az két momentum.

Az egyik az, hogy a szövetséges ellenzék kormánya: a vitarendező-bizottság a mai napon kicsi híjja, hogy nem követte a parlamenti kormányt az erőszak terén. Ez a vitarendező-bizottság ugyanis azzal a tervvel jelent meg a perendón, hogy az ellenzéki tiltakozásokra válaszó *Tisza István* föltételül meg kell hallgatni, mert nem szabad őt megajándékolni azzal a jogos bizonyítékkal, hogy az ellenzék felelősségre vonta, de választ meghallgatni nem akarta. Ebben a tervben volt ráció és igazság, keresztülvitelét pedig garantálta a szövetséges ellenzék saját külön házszabály, mely a tábort a vitarendező-bizottsággal ezemben föltétlen engedelmségre kötelezi. Igen ám, de *Lengyel Zoltán* a parlament házszabályait se respektálja, hát hogyan tudná respektálni a szövetséges ellenzék házi használatra készült házszabályait? Nem tudta, nem akarta respektálni.

Alig kezdett a miniszterelnök beszélni, *Lengyel Zoltán* megnyitotta a közbeszólások csapját:

— Menjen Romániába!

— Hogy van Percel?

— Ennek influenza lesz a vége!

A vitarendező karmestere: *Rakovszky István* intett, újra intett, harmadszor is intett — hasztalan. *Lengyel Zoltán* mindig szenvedelmesebben zajongott. *Rakovszky* háta mögött *Eitner Zsigmond*, *Szabó István* és *Ernszt Sándor* tiszser is rászóltak, fenyegették, küldözgették, ahol a bors terem — *Lengyel Zoltán* akkor is zajongott.

Rakovszky előbb kérőre fogta a dolgot:

— Az *Andrássyak* kedvéért hallgassunk meg!

Lengyel Zoltán süket maradt. Es más mindig többen csatlakoztak hozzá. Már voltak ötven, majd huszán, akik zajongtak. *Lengyel Zoltán* indulatosan csapkodta a padokat.

— Száll Kálánán milyen ember volt, mégse hallgattuk meg. Nem hallgatjuk! Micsoda bolond taktika ez? Nem szabad meghallgatni. Disziónak torkára a kést!

Rakovszky dühösen szólt hátra:

— Én letehetem a vitarendezői tisztet! Így nem lehet dolgozni!

Eitner Zsigmond, *Szabó István* és *Ernszt Sándor* (mintha csak a *Rakovszky*-kormány Gajári Gézái voltának) már pedzették az erőszak hangját:

— Menj ki, Zoltán, mert istenuccse lészünk!

De *Lengyel Zoltán* nem respektálta a fenyegetést sem és most már fűtyölt, sípolt, dobolt és egyszerre százan álltak melléje a zenebona-csinálásban. Olyan éktelen vihar keletkezett, hogy szinte összedől a márványesernök.

A viharban hirtelen affér is támadt. Abban a pillanatban csak annyi látszott, hogy *Wolfner Tivadar* átkiált valamit, aztán felugrott *Wlassics Gyula* és visszahátrált valamit, majd *Wolfner* átsietett *Wlassics* közelébe, de elébekerült *gróf Hadik János*. Lezudult a völgybe az egész ellenzék. S az elnök — mit tehetett volna! — felfüggesztette az ülést.

Később kibogozódtak a szájak. Az eset részleteit így mesélték el: *Mikós Wolfner*,

Tivadar a sipóló ellenzék botrányát látta, felugrott s odakiáltott a disszidensek felé:

— Hogy tetszik ez önöknek?

Ekkor pattant fel *Wlassics*:

— Mit akar tőlünk?

— *Wlassics* irtól semmit. Legfőlebb azt mondanám, hogy *Wlassics* eszerbenhagyta *Bánffy*-t, eszerbenhagyta a szabadelvűpártot és veszerben fogja hagyni önökét is.

Wlassics persze nem hallotta ezt a zajban és átkiáltott:

— Ha baja van velem, idejőjjön és mondja meg!

Wolfner tehát egyenesen átment s ekkor lépett közbe gróf *Hadik János*. A beszélgetés rendjén aztán tisztázták az affért és nem lett belőle semmi.

De igazalom, az már volt.

A szünet alatt először is elterjedt a hír a folyosón, hogy *Abaffy Ödön* provokáltatta *Rakovszkyt*, *Zichy Aladárt* és *Kaus Ivort*, akik azonban nem neveztek meg segédokat, mert a politikai helyzet megoldása előtt semmiféle jogi ügybe nem mennek bele.

A második hír az volt, hogy a szabadelvűpártból újabb hat kilépés történt. De ebből csak annyi volt igaz, hogy *Bolgár Ferenc* csakugyan kilépett a pártból.

A harmadik hír: az *Andrássy Gyulának* estére adandó féltüskés volt. Gróf *Andrássy Gyula*t ekkor emelték a vállaikra s ekkor ünnepelték az ellenzékiek.

Egyéb a szünet alatt nem történt.

Az újra megnyitott ülésben *Tisza István* folytatni akarta beszédét s *Lengyel Zoltán* most már jól megnövekedett segítőapattal akadályozta meg. Az elnök rendutasította egyszer, rendutasította másodszor, aztán már fölvetette a kérdést, hogy *kivánja-e a Ház Lengyel Zoltánt rendszavarással a megalkendő mentelmi bizottsághoz utasítani?*

A vitarendezők s a vezérek figyelni kezdték. *Rakovszky István* felszólt az elnökhöz:

— Melyik házszabály alapján?

— A módosított házszabály alapján — felelt az elnök.

— Olyan nincs! — hangzott egyszerre százfelől. Felugrott *Apponyi*, felugrottak az *Andrássyak* is. Pokoli zajba fulladt az elnök minden szava. Sokan felsiettek a kisebbik dobogóra, hogy onnan hallgassák *Jakabffy* szavait, míg a zöm jobbról is, balról is aláhümpölygött a terem közepébe.

Hogy most már *Jakabffy* is elismerte a *lex Daniel* érvényességét, az ellenzéki jevszök vele is ugy tettek, mint *Perczelnek* ígérték: nem akartak mellette állni. Adott jele eltávoztak a dobogóról s *Kovács Pálnak* még az az ötlete is volt, hogy *sikét megfordítva tette fel a dobogóra*.

Nincs már itt helye ellenzéki jegyzőnek! *Feilitzsch Artur* föl akart menni a lelnöktársához.

Hock János odakiáltott:

— Mit keres ott az ur? *Humilis!*

— *Én nem vagyok sikasztó! Mit kívánál?* — torkolta le ingerülten báró *Feilitzsch Artur*.

Gróf *Andrássy Tivadar* (azt mondják legalább) odament a miniszterelnökhöz s izgatottan szólt:

— *Ami ön tess, az mérénylet a háza ellen!*

Ezért az ellenzék percekig éljenezte s az ováció még a folyosóra is kihúzódott, mert

az elnök a lehetetlen zajban másodszor is kénytelen volt az ülést felfüggeszteni.

A szünet alatt annyiban tisztázódott a helyzet, hogy az újból megnyitott ülésben *Jakabffy* már nem emlegette a módosított házszabályokat, hanem egyszerűen fölvetette a kérdést s megszavaztatta a Házat. Erdő volt a szabadelvűpárt, mikor felállott, de erdő volt az ellenzék is, melylyel az *Andrássyak* is együtt szavaztak.

Az ellenzék ekkor ujjongva kiáltott fel az elnökhöz:

— Ellenpróbát kérünk! Mienk a többség!

Ujabb esetpatétk, kavargatók voltak s csak nagysokára lehetett elrendelni a szavazatok megolvasását. Ez maga is külön gaudium volt. Aki az ellenzéknek nem tetszett, lechoholla, aki vele szavazott, percekig éljenezte. *Hodossy* s a volt nemzetipártiak állták a gulyos ostromot, *Bánffy* s az *Andrássyak* megfürödtek a nagy ellenzék ovációjában. Külön záporral öntöttek el a horvátokat és szászokat, akik a kormányval szavaztak. Szóval: mozgalmas szavazat-számlálás volt.

De az eredmény az a másélik momentum, melyet a mai ülésről föl kell jegyezni.

Mert noha csak huszonkét horvát volt jelen az ülésben a kormány többsége hetvenhat volt. Kétszázharmincheten szavaztak *Lengyel Zoltán* ügyének a mentelmi bizottsághoz való utasítására, százhatvanegyen ellene.

Erre az eredményre a többség is lelkesedett:

— Hetvenhat főnyi többség!

— De a horvátokkal!

— Csak huszonketten vannak!

— De itt van az erkölcsi töké. Itt vannak az *Andrássyak*!

Évődtek, pöröltek egymással, de volt komolyabb összetűzés is, kivált *Drakulics Pál* és *Rakovszky István* között.

Mikor *Drakulics* a többséggel szavazott, *Rakovszky* gögösen szólt át:

— Szabadkán egy pincér pofonütötte.

— Alávaló gazember, aki ezt mondja!

— harsogott *Drakulics*.

Rakovszky csak egy gulyos mosolyval ütötte el a dolgot, de a szélsőbalról zuhogott a eök elnésség:

— Pincér, nagy adagot!

— Pincér, még egy porciót.

Igy évődtek egymással s hidegen csak egy ember nézte a szákadatlan kavargást: *Tisza István*. Egy-egy perere kigyúlt az arc, ha a karzatra nézett, hol felesége nézte az egész jelenetet. Máskülömben a miniszterelnök nem reagált se lármára, se ovációra, se invectivákra. Hanem mikor most már folytathatta beszédét, nem törődött többé a lármával s mialatt az ellenzék dobolt, sipolt, füttyölt, ő elmondta, be is fejezte beszédét.

De közben *Rosenberg Gyula* egyszer rákiáltott a füttyölőkre:

— Disznóság, amit művelnek.

Tisza leintette az izgatottat. Nem szabad kijönni a flegmából. S nem jött ki az egész ülés alatt, és beszédét mégis befejezte.

Egyéb pedig a mai ülésben nem történt.

Az alakulás holnapra maradt, ha ugyan holnap is meg nem akadályozzák. Az utca pedig ma még jobban éljenezte a tüntetők a szövetségeit ellenzék vezéreit és az *Andrássyak*-kat. A tömeg, mely kilenc óra óta ott állott, két órakor végre hozzájutott, hogy kiéljenezhesse magát...

A képviselőház ülése december 15-én

— Kezdeté délelőtt tíz órakor. —

Elnök: *Jakabffy Imre*.

A kormány teljes számmal van jelen.

Elnök: Megnyitja az ülést, (*Feilitzsch* báró valamit sug az elnöknek. Nagy zaj a baloldalon. Felkiáltások: *Feilitzsch* menjen le.) Addig, amíg a Ház újra alakul, *Feilitzsch* elnöknek joga van itt tartózkodni.

Polónyi Géza: Két elnökre nincs szükség, (*Nagy zaj a baloldalon*.)

Elnök: Jelenti, hogy többen kértek a házszabályokhoz szót. Előnök *Andrássy Gyula* grófot illeti a szó.

(*Andrássy Gyula beszéde.*)

Gróf *Andrássy Gyula:* Én ma engedélyt kérek napirend előtti felszólalásra. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Amikor az elnök ur megtagadta e jogomat, azt mondtotta, hogy tekintetbe véve azt, hogy most a *lex Daniel* van érvényben (*Felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: Nincsen!*), nem engedheti meg, hogy napirend előtt beszéljek. Ezen intézkedését nem fogadhatom el, és nem azért vetettem magamat annak alája, mert azt tartom, hogy igaz van, és mert azt tartom, hogy a *lex Daniel* akár most, akár később alkalmazható volna... (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Hanem azért, mert utóljára is a régi házszabályok értelmében is joga lett volna neki a napirend előtti felszólalást megtagadni! (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) Alkalmazkodom tehát most, a régi házszabályok alapján ezen kijelentéshez és azt, amit mondani akartam napirend előtti felszólalás helyett a házszabályokhoz szóló formában mondom el. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Tehetem ezt annál is inkább, mert az volt a célom, hogy röviden kifejtsem álláspontomat a mostani harcra szemben, mely a házszabályok kérdésében itt folyik. (Halljuk! Halljuk! balfelől.) E teremben, ahol a házszabályok szét-téptek, ebben a teremben, amelynek burzozata is hiányos, mert összetört, ahol az izzó szenvedély uralkodik a szerencsés honmót kísérlet következtében, (Élénk derűtség és taps a bal- és szélsőbaloldalon.) ebben a teremben, hogy lehessen hosszabb politikai fejtegetéseket tartani? Mely fájdalommal tettem azokat a kijelentéseket, amelyeket ma tenni fogok. Érzem, hogy minden egyes szavammal, hiába mosolyog a miniszterelnök ur, (Mozgás balról) érzem a minden egyes szavammal, minden egyes tettel járó nagy felelősséget. Leszámoltam ezzel. Hosszu, belső küzdelem után határoztam el magamat. Nagyon rosszul esik nekem, nagyon fájdalmas szakítanom azokkal, akiknek politikáját, politikai programját ma is helyesnek tartom, szakítanom azokkal, akiknek helyes intencióit, jóakarátát, hazafiságát nem vonom kétségbe, szakítanom sok barátommal is. De meg kellett tennem, mert kötelességem, lelkiismeretem úgy parancsolta. (Élénk üzenés balfelől.) Ha tudnám, hogy ezen lépés politikai pályám utolsó perceibe vezet, akkor is megtenném. (Éljen és taps balfelől.)

Azon nézetben vagyok és velem együtt ki lépett barátaim, hogy az új elnöki határozat alapján érvényesítendő házszabály érvényben nincs. (Igaz! Ugy van! balfelől.) A házszabályt csak a házszabályok határozmányainak tiszteletben tartásával lehet megváltoztatni. (Helyeslés és taps balfelől.) Magunktartását mindenben ezen jogi meggyőződésünkhöz fogjuk mérni. Az elnökségbe éppúgy, mint sajnos, a t. miniszterelnök urba eddig helyeztet politikai bizalmunkat elvesztettük. (Igaz! Ugy van! balfelől.) Azonban ebből nem következik, hogy az elnök tekintélye előtt meg ne hajolnánk. Akár tetszik az elnök eljárása, akár nem, törvényes határára mindig tisztelni fogjuk, de csakis a törvényes határára. (Élénk helyeslés és taps balfelől.) Az elnöki jognak korlátja a házszabály. (Ugy van! balfelől.) A házszabály ad neki jogokat és hatalmat. Ha egyéb intézkedései ezen házszabályal ellentéznek, azok az intézkedések semmiek. A Ház elnökének engedelmességet fogunk *Perczel Dezsőnek*, *Feilitzsch Arthurnak* vagy *Jakabffy Imrének* egyaránt, de ha intézkedéseik a házszabályokkal ellentéznek, nekik éppoly kevéssé, mint bárki másnak a világon. (Igaz! Ugy van balfelől.) Az erőszaknak az a hátránya, hogy nem követelhet tiszteletet. Az erőszak győzedelmese-

kedik és általános érvényre jut, hogyha megtöri, megsemmisíti mindazokat, akik a jog alapján ellentétlást tanúsítanak.

Rakovszky István: Ugy van! Próbálják meg! [Zaj.]

Gróf Andrássy Gyula: Az elnöki enunciacióknak ez a sorsa. Ha megtörik, megsemmisítik, elpusztítják, a politikai életből kizárják mindazokat, akik azt jogtalanul tartják, akkor itt békés uton fog az alkalmatadni. Ezen az uton eredményt érhet el, másépp nem. (Ugy van! balfelől.) A jogi felfogásnak ez intranzigens volta mellett, amelyre tanít Magyarország története, Magyarország érdeke és az közjogi helyzet is, melyben vagyunk, ezen intranzigens mellett a jogi téren célunk az lesz, hogy a békés kibontakozás útjait keressük. (Helyes- és bal- és szélsőbaloldalon.) Én erősen meg vagyok győződve arról, hogy ennek a küzdelemnek a folytatása azzal a céllal, hogy a pártok egymást gyűrjék, leteperjék, szerencsétlenség Magyarországra. (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) Erős meggyőződésünk, hogy győzhetünk önkök, de az ország csak szenvedni fog, ha az áldatlan és szenvedélyes küzdelmet végigharcolja. Ezért, t. képviselő, az lesz célom és meg fogok tenni mindent, ami tőlem kitelik, hogy a békés kibontakozás útjait keressem. (Helyes- és bal- és szélsőbaloldalon.) Ma csak ennyit tartottam kötelességemnek kijelenteni. (Hosszantartó élénk éljenzés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.)

(A többi tiltakozás.)

Kossuth Ferenc: A házszabályokhoz kérek szót. (Halljuk! Halljuk!) Teljes mérvben honorálja Andrássy Gyula gróf nyilatkozatát. (Helyes- és bal- és szélsőbaloldalon.) Az a gondolat, hogy a Házban a többség és ne a törvény és jog uralkodik feltételeit, nemcsak téves, hanem rétkes is. (Ugy van! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) Minden törvényes és jogos intézkedés előtt nyugalommal meg kell hajótni. De semmi, ami jogsértéssel és törvényellenesen jött létre, reánk nézve nem kötelező. Az, amit lex-Dánielnek szoktak csufolni, jogtörvénnyel hozott létre. Ezt a miniszter is beismerte többszörösen, sőt azt, hogy a határozat tényleg nem is hozott meg. A szemben ülő képviselők a november 18-iki ülésen nem tudták, hogy mire szavaznak, sőt sokan azt sem tudták, hogy szavaznak, csak izgalomban állottak fel. (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Részegek voltak! Nagy zaj a jobboldalon.)

Endrey Gyula: Csávóssy Béla tudta?

Rakovszky István: Hódossy tudta!

Kossuth Ferenc: Az elnök maga sem tudta, hogy melyik oldalon van a többség. (Derültség a jobboldalon.) Csak három ülésen lehet alkalom arra, hogy emondja, amit mondanom léz. És az, hogy teljesítsék a kötelességüket az alelnökök és igazgatóssák ki a november 18-iki naplót. Állítassák helyre az igazságot, amelyből kitűnik a létrejött jogrendsértés a november 18-iki naplón. (Felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: Csalás! Hamisítás! Derültség a jobboldalon.)

Rakovszky István: Az hamisítás! (Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Csalás!)

Bárá Kaas Ivor: Peregrinyvel iratták külföldön az iródban!

Hock János: Ez igaz! Én nyomában voltam! (Zaj a jobboldalon.)

Kossuth Ferenc: A napló nem tartalmazza az igazságot. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Sőt valóságos dokumentum mendax. (Ugy van! Ugy van! a baloldalon.) Amelyért nem a gyorsírók felelősek, hanem Perczel Dezso önkök. Így lévén a dolog, arra kéri az alelnököket, teljesítsék azt az erkölcsi kötelességet nemcsak mint alelnökök, de mint férfiak is...

Rakovszky István: Mint becsületes emberek! Mindenkinnek szemébe mondom, hogy az becsületesség volt, amit elkövettek. (Nagy zaj a jobboldalon.)

Kossuth Ferenc: ... hogy az igazságot állítsák helyre abban az iratban, amely ezt a maza egészében nem tartalmazza és amely mint önköny fog szerepelni az utókor előtt. (Élénk helyeslés, éljenzés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.)

Gróf Apponyi Albert: A házszabályokhoz kérek szót! (Halljuk! Halljuk!) Minthogy az alelnök Andrássy Gyulának a napirend előtti felszólalásához való engedélyt nem a régi, egyedül érvényes házszabály alapján tagadta meg, hanem a lex Dániel alapján, teljesen aktuális kérdéssé vált ennek az u. n. szabálynak érvényessége. A legfeljebb mértékben hozzájárul azokhoz, amiket a békés kibontakozás lehetőségének és kívánatosságának tekintetében Andrássy és Kossuth előterjesztettek. De, a békés kibontakozás egyedül a jogrend helyreállításán alapulhat. (Élénk helyeslés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.) Az alkotmány csak egyet nem állhatna

ki, azt, hogy a jogfolytonosságon ejtett sérelem el-tűressék. Habár nem kellett elhatározása megérlel-sénél megküzdnie azoknak a lélektani motívumok-nak egy részével, amelyekkel kötelességérzetének sugallata alatt megküzdött Andrássy Gyula, ámbar nem kellett politikai kötelekeket megszakítania, mégis érezte, hogy igen komoly elhatározás előtt áll, midőn a képviselőház egy nagy részének és az elnök-ségnek jogi felfogásával szembe szegte a magát, barátait és abból minden konzekvenciát levon. (Halljuk! Halljuk!)

Ami november 18-án történt, jogtalanul történt, jogilag érvénytelen és a Háznak minden olyan határozata, amely az akkor állítólag alkotott szabálynak segítségével létrejött, jogilag semmis és érvénytelen (Ugy van! balfelől.) és minden erre alapított törvény, ha a törvényhozás többi faktora, erre nézve felvilágosítva nem lévén, elhöz hozzájárulának, szintén jogilag semmis, érvénytelen, ebben az országban senkire nézve nem kötelező. (Ugy van! Élénk helyeslés és taps balfelől.) A házszabálysértés abban állott, hogy az állítólagos határozat oly időben hozott, mikor a párhuzamos üléseket elrendelő képviselőházi határozat szempontjából is az ülésnek már befejezhetőnek kellett volna. November 18-án a szavazás elrendelésének házszabályszerinti feltételei még nem léteztek, mert még sokan voltak szósztra felirva, ennek folytán az elnökségnek nem volt joga a vitát bezárni és a kérdést feltenni. Az elnökségnek különben a kérdést úgy kellett volna feltenni, hogy azt mindenki érthesse.

Gróf Bethlen Balázs: Minek lármázták?

Gróf Apponyi Albert: Akkor azonban az történt, hogy a kérdés az elnökség által oly zajban tételt fel... (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Endrey Gyula: Csak a zsebkendő löbögött! **Gróf Apponyi Albert:** ... vagy talán föl sem léteztet, hanem csak egy zsebkendő löbögötással adta ott egy jel... (Nagy zaj.)

Rakovszky István: Mint a cirkuszban a lovakkak!

Gróf Apponyi Albert: ... ugy, hogy senki, ak a fenforgó szándékáról előzetes értesítést nem nyert, nem tudhatta, hogy miről van szó. Arra a bizonyos zsebkendőlobogtatásra felugráltak helyükről sokan, a Ház ezen oldalán is, akiknek eszük ágában sem volt szavazni és az így törvénytelenné szavazásra felhívott Házban is lehetetlen volt többséget megállapítani. (Ugy van! balfelől.) Ha az ilyen módon létrejött határozatot jogerővesnek elismerjük, akkor dobjuk sutba egész alkotmányunkat. (Hosszantartó élénk helyeslés, éljenzés s taps a bal- és szélsőbaloldalon.) Akkor szóló is azt mondja, amit a mi lezterelnök mondott amaz emlékezés estén: legyen vége a komédiának. (Élénk helyeslés, éljenzés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.) Ebből kifolyólag is ahhoz a kijelentéshez csatlakozik, amelyet Andrássy Gyula itt tett. (Helyeslés balfelől. Halljuk! Halljuk!) Az az állítólagos határozat nem létezik (Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon.) minden kísérlet annak végrehajtására nem elnöki jognak érvényesítése, hanem egyszerű erőszakoskodás. (Ugy van a bal- és szélsőbaloldalon.) amelyről szemben az ellentétlást, az engedelmességnek megtagadása nemcsak jog, hanem alkotmányos kötelesség. (Hosszas élénk helyeslés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.)

Rakovszky István: Együtt leszünk!

Benedek János: Kaszával állunk elő! (Zaj, Halljuk!)

Gróf Apponyi Albert: Alkotmányos kötelesség azért, mert a nemzetre nézve mindenestül jobb az, hogy ha ilyen ánnagukban vége semmis határozatok ebben a képviselőházban meg nem hozhatnak, mint hogyha azok meghozatnának, a nemzet, a népet kellene azokkal szemben az ellentétlással felhívni. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.) Ezt a kötelességet teljesíteni fogjuk. (Hosszantartó, megmegújuló, élénk éljenzés és taps a bal- és szélsőbaloldalon.)

(Tisza István beszéde.)

Elnök: A miniszterelnök ur kíván szólni! (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Polónyi Géza: A banditákhoz akar beszélni? (Zaj. Felkiáltások a jobboldalon: Mi is meghallgatjuk Apponyit! Folytonos nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Elnök ismételtlen csemet.)

Polczner Jenő: A bűnös bandához akar beszélni? (Nagy zaj. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Rákay István: Tegnap banditák voltunk, ma pedig beszél hozzánk?

Gróf Tisza István miniszterelnök: Iger röviden kívánok szólni és pedig lehetőleg kizárólag a házszabályértelmezés keretén belül. (Felkiáltások: a banditákhoz.)

Beszélek a képviselőházzal, ahogy jogom és kötelességem és beszélek a nemzethez. (Zajos ellenmondások balfelől. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Magáról arról a kérdésről, hogy a mi elvárásunk szükségessége és helyes volt-e, (Nagy zaj balfelől.) ezutal nyilatkozni nem kívánok. Először azért nem, mert volt alkalom nyilatkozni erről több ízben a múltban. (Felkiáltások balfelől: Hol? Zaj.) és mert lesz alkalom erről a kérdésről nyilatkozni a jövő-

ben is. (Felkiáltások balfelől: Nem hiszszük!) Nem is tartanám helyesnek, hogy most, mielőtt a Ház megalakult volna, egy nagyarányú politikai diskusszióba menjünk bele. (Élénk helyeslés a jobboldalon.) Ennek folytán kizárólag a házszabályok, illetőleg azon kérdés körül fogok mozogni felszólalásomban, hogy a Háznak nagy, 18-án hozott határozata érvényes-e, vagy sem. (Nagy zaj balfelől. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Az előttem felszólalt képviselő urak nyílt ajtót törtek be. (Nagy zaj balfelől. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Kérem, most törésről csak képtelleg beszéljek, a másik törésről most nincsen szó. (Felkiáltások jobbfelől: Szégyen! Gyalázat! Gazság volt!)

Rákosi Viktor: Hogy van Perczel?

Gróf Tisza István: A képviselő urak nyílt ajtót törtek be, midőn az magyarázták, hogy a november 18-iki határozat (Ellentmondások balfelől. Felkiáltások: Nem határozat! A házszabályok meg nem tartottak. (Olay Lajos közbeszó.)

Elnök: Olay Lajost rendreutasítja.

Gróf Tisza István: Én voltam az első, aki elismerte. (Folyton tartó nagy zaj balfelől.) A kérdés csak az, hogy a parlamentáris módon ki ejt nagyobb csemet: (Nagy zaj balfelől. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) az-e, aki a szőlészabadságot így sérti meg, mint ahogy az urak most is sértik. (Ugy van! jobbfelől. Nagy mozgás és zaj a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) Az-e, aki magának egy kérdésnek bizottsági előzetes tárgyalását a technikai obstrukció oly eszközeivel teszi lehetővé, (Folytonos nagy zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) amelyek nemcsak a határozathozatalt teszik lehetetlenné, de lehetetlenné teszik magát a tanácskozást, magát a tárgyalást is. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Elnök csemet.) az-e, aki Magyarországot közjogában egy új jogi tételt kíván behozni? (Ugy van! jobbfelől. Nagy zaj a szélsőbaloldalon. Felkiáltások balfelől: Ki akarja ezt!) Nem én, hanem az urak, a kisebbség ökölgöla... (Élénk helyeslés jobbfelől. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Rákosi Viktor: Hogy tudja, hogy ott van a többség? Hátha itt van a többség? (Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Gróf Tisza István: ... vagy az-e, aki ezekkel a jelenségekkel, azokkal a krónikus bajokkal és veszedelmekkel szemben, amelyek e jelenségekben rejlenek, egyszer megszerzi a formát, (Nagy zaj és felkiáltások a baloldalon: Egyszer, egyetlenegyszer Elnök csemet.) azt a formát, amely a nemzeti akarathoz utján áll és felszabadítja ismét a nemzet akaratát. (Élénk helyeslés jobbfelől. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) azt, amelyre egyhangulag mondta ki a magyar képviselőház tavaly, hogy Magyarországon minden jognak forrása a nemzeti akarat. (Élénk helyeslés jobbfelől. Nagy zaj a szélsőbaloldalon.) Az 1848-iki törvény imperatív rendelkezést tartalmaz. (Folytonos nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.) midőn utasítja a képviselőházat, hogy a tanácskozási rendet meghatározó házszabályokat alkosson. (El lentmondás és zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Ezen imperatív...

Ugron Gábor: De nem szavazás zsebkendővel!

Gróf Tisza István: Ezen imperatív parancsából... (Halljuk! Halljuk!) a 48-iki törvény hozásnak... (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Gróf Andrássy Gyula: Hallgassák meg az argumentumokat!

Gróf Tisza István: ... Ezen imperatív rendelkezésből az 1848-iki törvényeknek folyik -- (Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) a magyar képviselő háznak az a kötelessége...

(Vihar.)

Ugron Gábor: Hogy túrjön!

Gróf Tisza István: ... hogy ne túrjön! (Hosszantartó élénk éljenzés és taps, közbekiáltások a jobboldalon. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon: sipós a szélsőbaloldalon. Nagy zaj és taps, zajok közbekiáltások a jobboldalon.)

Nagy Sándor: Hiltány gazember, aki fűtöl! (Elnök ismételtlen csemet. Fűtölés a szélső baloldalon. Rendre! Rendre a jobboldalon! Felkiáltások jobbról: Wlassics integet! A komádás! A borbélyegény! Nagy mozgás a közepén. A képviselők a bal- és szélsőbaloldalon felállanak és a közép felé fordulva tapsolnak. Felkiáltások: Éljen Wlassics! Elnök csemet. Sipolás a szélsőbaloldalon. Tartós nyugtalanság. és zaj. A közepén Wlassics Gyula helye körül csoportosulás támad. A jobboldalról képviselők mennek oda. — Ki vele! Ki vele! a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: Csendet kérek, különben, ha a tanácskozást folytatni nem lehet, a házszabályok értelmében kénytelen leszek az ülést felfüggeszteni. (Hosszantartó nyugtalanság és zaj.) Minthogy a tá-

nászközt folytatni nem lehet, az ülést evv negyed órára felfüggesztem.

Szünet után.

Elnök: Méltóztassanak helyeiket elfoglalni. Az ülést újból megnyitom. Mindenekelőtt meg kell jegyezni, hogy előbb a nagy zajban kétszer is fütty hallatszott. Miután az ilyesmi meg engedett dolog felkérem az illetőt, aki füttyült, jelentkezze!

Egy hang (balfelől): A karzalon volt! (Nagy zaj balfelől. Számosan felállanak. Felkiáltások: *Mindannyian füttyültünk!*)

Elnök: Méltóztassanak minden olyan eszközt, amely a rendet zavarja, tartózkodni. (Folytonosan tartó zaj balfelől.)

Pozsgay Miklós (a padsorok elé áll): T. Ház! T. elnök ur! Az elnök ur kérdést intézett a képviselők hához... (Nagy zaj a Ház minden oldalán. Felkiáltások: Helyre!)

Elnök: A miniszterelnök urnak a 48-as törvény alapján joga van szólani a Háznak kötelessége őt meghallgatni. (Helyeslés jobbfelől. Zaj balfelől.)

Hogyha a t. képviselő urak (Folytonos zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Csenget.) a házszabályok megtartását követelik. (Folytonos zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől. Csenget.) akkor méltóztassanak az 1848-iki törvény értelmében a miniszterelnök urat meghallgatni...

Lovász Márton: November 18-án nem volt szó róla! (Zajos felkiáltások a bal- és a szélsőbaloldalon. *Hamisítók! Okmányhamisítók!* Folytonos nagy zaj.)

Elnök (csenget): ... mert a törvény erősebb, mint a házszabály. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) A miniszterelnök ur folytatni fogja beszédét. (Halljuk! Halljuk! jobbfelől. Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Gróf Tisza István: Fölveszem beszédem felbeszékelt fonalt. Az 1848-iki törvény imperatív utasítást ad... (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Lengyel Zoltán: Ő beszél törvényről! (Zaj a jobb- és baloldalon.)

Gróf Tisza István: ... a 48-iki törvény...

Justh Gyula: *Ne vegye a stóbjába!* (Taps a bal- és szélsőbaloldalon. Folytonos zaj. Halljuk!) jobbfelől. Elnök folyton csenget.)

Gróf Tisza István: Nagyon szomorú helyzet az... (Felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: *Áz! Áz!* Nagyon szomorú.)

Kubik Béla: *Hamisítók! Okirathamisítók!* (Folytonos zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Gróf Tisza István: Nagyon szomorú... (Folytonos zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől. Elnök csenget.)

Pozsgay Miklós: Ki lett érte megbárosítva?

Elnök (Csenget). Pozsgay képviselő urat másodsor is rendreutasítom!

Hellebronth Géza: Nincs már házszabály!

Elnök (Csenget). Hellebronth Géza képviselő urat rendreutasítom. (Helyeslés a jobboldalon. Folytonos zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Gróf Tisza István: Nagyon szomorú dolog... (Igaz! Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon. Folytonos zaj. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Elnök (Csenget). Ha a képviselő urak nem hallgatják meg a miniszterelnök urat, kénytelen lesz az ülést újból felfüggeszteni.

Pozsgay Miklós: Függeszse fel Tiszát. (Folytonos zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Kubik Béla: *Ne legyen okirathamisító!*

Elnök: Kubik képviselő urat rendreutasítom.

Gróf Tisza István miniszterelnök: Nagyon szomorú dolog... (Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Aki így viselkedik, igazán ne beszéljen negyvennyolcóról. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Mi folytatunk egy erős küzdelmet, (Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) mind azért, amit az urak veszélyeztetnek. Mi itt küzdünk erőnknek, egészségünknek a végsőig való megkockáztatásával és fogunk is küzdeni. (Élénk helyeslés, éljenzés és taps a jobboldalon. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) hanem elkezdve a szólászabadsá-

gon (Folytonos zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Elnök csenget.), végig a magyar felelős miniszternek jogain és kötelességein, (Folytonos nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) fel a nemzet akarata érvényesüléséig, az urak mindent veszélyeztetnek, ami 1848-ban alkotottat, (Hosszantartó élénk helyeslés és éljenzés a jobboldalon.) és mi a 48-as alkotásokat az urak ellen leszünk kénytelenek megvédeni. (Élénk éljenzés és taps a jobboldalon. Derültség és mozgás a bal- és szélsőbaloldalon. Elnök ismételtelen csenget.) Amit a képviselő urak csinálnak, az is a klotür egyik neve, csak hogy a klotürnek egy teljesen és merőben jogtalanul, igaztalanul, szabálytalanul alkalmazott és nemtelen, a lovagias... (Folytonos zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) ... A lovagias és becsületes parlamenti küzdelem összes feltételeinek megsértésével. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Hock János: Miniszterelnök ur, ön megbukott! Menjen el! (Helyeslés a szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon. Elnök csenget.) Egy szolgálatot tehet az országnak, hogy megbukik, menjen el! (Folytonos nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Pozsgay Miklós: Halljuk, mit pöfög a petroleum kut!

Gróf Tisza István: Az 1848-iki törvények... (Nagy zaj a baloldalon. Halljuk! Halljuk! a jobboldalon. Felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon. Hallgasson a törvényről! Erőszak van!)

(Erősebb rendszabályok.)

Elnök (Csenget). A miniszterelnök törvény alapján beszél és joga van beszélni. Kérem a képviselő urakat, méltóztassék őt meghallgatni. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Ha a rendezavarás meg nem szűnik, erősebb rendszabályokhoz fogok nyulni és akkor a felelőség ezek alkalmazásáért azon képviselő urakat fogja terhelni, akik erre kényseritenek. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Helyeslés a jobboldalon.)

Endrey Gyula: Akkor majd Feilitzsch jön! (Nagy zaj a jobb- és baloldalon.)

Elnök: A miniszterelnök urat illeti a szó (Nagy zaj a baloldalon. Felkiáltások a szélsőbaloldalon: No, halljuk!)

Lengyel Zoltán: Halljuk a negyvennyolcór! (Nagy zaj a jobboldalon és felkiáltások: Rendre! Zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: Lengyel Zoltán a másodszori figyelmeztetés dacára ismét és még mindig zavarja a rendet. Kénytelen vagyok a Házhoz azt a kérdést intézni, kívánja-e ezt az esetet a mentelmi bizottsághoz utasítani. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások jobbfelől: Igen! Elfogadjuk.)

Rakovszky István: Halljuk! Nem hallottuk az indítványt! (Nagy zaj a jobb- és baloldalon.)

Elnök: Méltóztassanak csendben lenni! Kérem azon képviselő urakat, akik ezt az esetet a megalkotandó mentelmi bizottsághoz kívánják utasítani, szíveskedjenek felállani. (Megtörténik. Nagy zaj a baloldalon és felkiáltások: Kisebbség! Ellenpróbát kérünk!) Kérem azon képviselő urakat, akik nem akarják ezt az esetet a megalkotandó mentelmi bizottsághoz utasítani, szíveskedjenek felállani. (Megtörténik. Felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: *Többség. Kérjük megszámlálni.* Felkiáltások jobbfelől: Kisebbség.)

Elnök: Minden kétséget kizáró módon nem tudom megállapítani a többséget. Minthogy azonban a módosított házszabályok... (Hosszantartó, nagy zaj és mozgás balfelől. Élénk felkiáltások: *Nincsenek módosított házszabályok! Módosított házszabályokat nem ismerünk! Az csak csalás volt!* Perecekig tartó láрма balfelől.)

Gróf Zichy Aladár: Akkor azután nem felelhet senki semmiért! Felkiáltások balfelől: Menjen onan az elnök, vagy vonja vissza kijelentését! Perecekig tartó láрма balfelől.)

Daranyi Ferenc: Nincsen módosított házszabály. Mondja ki az elnök, hogy nyelvbottlás volt. (Folytonos nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Elnök: Kérem, méltóztassanak engem meghallgatni.

Polónyi Géza: Nincsen módosított házszabály. *Az hazugság!*

Elnök: Polónyi képviselő urat rendreutasítom. (Folytonos nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Gróf Apponyi Albert: Hallgassuk meg az elnököt!

Ivánka Oszkár: Nem türjük, *hamisításokat* nem türünk!

Elnök: A módosított házszabályok... (Zaj. Felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: Olyan nincsen!)

Bathháuv Tivadar gróf: *Agyonlőhetnek, de nem türjük el!* Soha! (Folytonos nagy zaj. Felkiáltások a jobboldalon: Helyre! Helyre!)

Elnök: Hol'ó képviselő urat rendreutasítom. (Folytonos zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) *Én nem hamisítok, én a Ház határozata alapján járok el.* (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zaj. Ellenmondás a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások: *Hazudik!*) *Én mindaddig, amíg a Ház ezt a határozatát, amelyet november 18-án hozott, meg nem semmisít, én azt kötelezőnek tartom, mert nem áll jogomban a Ház határozatát megsemmisíteni; ezt csak maga a Ház teheti meg.* (Élénk helyeslés a jobboldalon. Szünet nem akaró nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Mint-hogy a módosított házszabály... (Folytonos nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. *Az ellenzéki jegyzők elhagyják az elnöki emelvényt.* Élénk éljenzés és taps a szélsőbaloldalon.)

Elnök: Az ülést felfüggesztem.

Szünet után

Elnök: Az ülést újból megnyitom. Annak megállapítása végett, hogy kívánja-e a Ház Lengyel Zoltánnak esetét a megalkotandó mentelmi bizottsághoz utasítani, miután előbb nem tudtam megállapítani a többséget, a képviselő urak fejenkénti összeszámlálását rendeztem el s felkérem a jegyző urakat, hogy az összeszámlálást szakaszonként eszközölni szíveskedjenek. (Zaj és felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: A kérdést fel kell tenni!) Feltettem! (Felkiáltások balfelől: Nem volt feltéve!)

Justh Gyula: Nem volt feltéve!

Elnök: Fel volt téve, sőt felállással szavaztak is. (Zaj.)

Szöts Pál és Sturmán György jegyzők szakaszonként megszámlálják a szavazókat.

Elnök: A jegyző urak a szavazatokat összeszámlálván, az eredmény az, hogy 237 képviselő igennel és 161 képviselő nemmel szavazott. (Éljenzés jobbról. Élénk szívió-kiáltások balról.) *Eszerint a többség Lengyel Zoltán mentelmi esetét a megalkotandó mentelmi bizottsághoz utasítja azzal, hogy a Háznak további intézkedése iránt 24 óra alatt javaslatot tegyen.* (Mozgás és felkiáltások balfelől: *En nem lehet, hiszen még nincs is megválasztva!*) De igen, mert ez a megválasztandó bizottsághoz utasítottam azzal, hogy a Ház további intézkedése iránt, természetesen, ha megalakul, 24 óra alatt javaslatot tegyen. Ez a házszabályoknak teljesen megfelelő eljárás. (Helyeslés a jobboldalon.) A miniszterelnök ur kíván szólni.

(Tisza tovább beszél.)

Gróf Tisza István: Felveszem beszédem fonalt ott, ahol elhagytam.

Holló Lajos: A kötelet vegye fel és ne a fonalt!

Gróf Tisza István: A 48-iki törvények (Felkiáltások a baloldalon: November 18.) imperatív rendelkezést tartalmaznak és kötelezik a Házat arra, hogy olyan házszabályokat alkossanak, amelyek a tanácskozást, annak lehetőségét biztosítják.

Ugron Gábor: Törvényesen! (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.)

Gróf Tisza István: Amint a házszabályok, amelyek más időkben, olyankor, amikor erősebb volt a ragaszkodás a parlamentizmus lényegéhez, megfeleltek. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon) rendeltetésüknek többé meg nem felelhetnek, mert a tanácskozási rendet nem biztosítják, a képviselőháznak arra, hogy a törvénynek eleget tegyen. — *pedig a törvény mindnyájunk felett áll* — (Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon) feladats és kötelessége (Zaj és felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon. Felkiáltások: *Törvénytörők!*) házszabályait úgy módosítani, hogy azok a változott viszonyok között (Nagy zaj) rendeltetésüknek megfeleljenek (Élénk helyeslés a jobboldalon) t. i. tanácskozási rendjét és sikeres eredményét biztosítsák. (Hosszantartó élénk helyeslés a jobboldalon) t. i. a tanácskozási rendjét és sikeres eredményét és ha a törvény az alul, hogy ezen törvényes kötelességének a Ház eleget nem tehet... (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon.) és ha a helyzet

ugy alakul, hogy a Ház... (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Sztrér Alfréd: Ezek nem képviselők! Ezek gyávák! (Ugy van! jobbfelől. Folytonos nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Mondjon le! Pap Zoltán ismételtlen közbekiált.)

Elnök: Pap Zoltán és Lovász Márton urakat rendutasítom. (Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Lovász nem szól semmit!) Lovász folytonosan közbeszólt. (Zajos elmentendősök a bal- és szélsőbaloldalon. Mogsás és zaj jobbfelől.)

Gróf Tisza István: ... és ha a helyzet ugy alakul... (Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Mondjon le! Halljuk! jobbfelől.) hogy a Ház ennek a törvényes kötelezőeknek eleget nem tehet... (Zajos felkiáltások a szélsőbaloldalon: Mondjon le! Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! Halljuk! jobbfelől.)

Elnök: Kaas képviselő urat rendutasítom! (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Csendet lérek!) **Hellebronth** Géza: Halljuk már kérem, hiszen hűségbeszédet mond! (Derűltség balfelől. Zaj és felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: Mondjon le!)

Tisza István gróf: Tudom, hogy a képviselő urak el akarják fojtani a szavamat, de hiába próbálják! (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! jobbfelől. Hellebronth Géza ismételtlen közbekiált.)

Elnök: Hellebronth képviselő urat rendutasítom!

Gróf Tisza István: Egészen hiába beszélnek. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Az igazság szavát elfojtani nem fogjuk. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Zaj.) A magyar nemzetből a parlamenthez és a szólásszabadsághoz való ragaszkodását kioldni nem fogjuk! (Helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Halljuk! jobbfelől.) Könyvi dicsőség egy ember szavát ilyen lármával elfojtani! (Ugy van! jobbfelől. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon. Elnök csenget.) Hígyétek meg nekem, hogy az az ügy, amely ilyen fegyverekre szorul, gyenge ügy. (Zaj.) Önök újabb bizonyítékot akarnak nekünk adni e viselkedéssel. (Folytonartó nagy zaj balfelől.)

Rosenberg Gyula: *Disznóság, mit csinálnak!* (Igaz! Ugy van! jobbfelől. Nagy zaj balfelől. Felkiáltások: Ki vele. Elnök folyton csenget.)

Eitner Zsigmond: Utasítsa rendre!

Elnök: Rosenberg Gyula képviselő urat rendutasítom. (Élénk helyeslés balfelől. Felkiáltások balról: A mentelmi bizottsághoz kell utasítani.)

Gróf Tisza István: Az igazság szavát semmiféle ilyen nemtelen fegyverrel elnémítani nem lehet. (Élénk helyeslés jobbfelől. Nagy zaj balfelől.) az ki fog törni, azt a nemzet meg fogja hallani. Biztosíthatom az urakat róla, hogy csak nekünk tesznek vele szolgálatot. (Élénk helyeslés és taps a jobboldalon.) ha így mutatják be, hogyan védik a szólásszabadságot, hogyan tisztelik a 48-iki törvényeket. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Folytonartó nagy zaj a baloldalon.)

Gróf Andrássy Tivadar: Mi tiszteljük a házszabályokat! (Ugy van! balfelől. Felkiáltások jobbfelől: Ám azoknak magyarás, ne nekünk! Nagy zaj.)

Polányi Géza: November 18-án éppen a szólásszabadságot bonfűszájták! (Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon. Folytonosan tartó nagy zaj.)

Elnök: (Csenget.) Kérem a képviselő urakat, respektálják a szólásszabadságot. (Nagy zaj.) Ha nem lesznek csendben, akkor kénytelen leszek az ülést ismételtlen felfüggeszteni. (Nagy zaj.)

Lovász Márton: Addig nem lesz bekésség, amíg vissza nem állítják a november 18-ika előtti állapotot! (Ugy van! a bal- és szélsőbaloldalon. Nagy zaj.)

Elnök: Lovász Márton urat rendutasítom! (Nagy zaj.)

Rakovszky István: *Amig a november 18-ika nem lesz szanóva, addig nem beszélhet!* (Lengyel Zoltán papirtékeresével üti a padot.)

Elnök: Lengyel Zoltán képviselő urat rendutasítom! (Helyeslés jobbfelől. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Miután többszöri kéresem dacára sem akarnak a képviselő urak csendben lenni, az ülést *szünet* alá helyezem.

Elnök: Az ülést újból megnyitom. A miniszterelnök ur folytatja beszédét. (Halljuk! Halljuk! a jobboldalon. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Gróf Tisza István: Tekintettel az előrehaladott időre, igen rövidem fogom elvégezni részálalásomat. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) A képviselőház abban a dilemmában volt... (Folytonartó nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) abban a dilemmában volt, hogy vagy le kell mondania azon törvényes kötelező teljesítéséről, (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) miszerint a házszabályokat módosítsa úgy, hogy azok a törvény rendelkezésének megfelelően, (Folytonartó nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) vagy engedelmessé válna a törvénynek, a házszabály egyszeri megsértése által. (Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) A kérdés

csak a körül forgott és foroghatott, hogy a törvényt sértjük-e meg, vagy a házszabályt. (Nagy zaj és taps a bal- és szélsőbaloldalon.) Én azt hiszem, akkor jártunk el helyesen, midőn a házszabályt sértettük meg, hogy megmentessük a törvényt. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Ezze a házszabályértést oly téren követték el, amely a Háznak autonóm belgye, amelyen a Ház szuverén. (Zajos helyeslés a jobboldalon. Folytonartó nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) amelyben tehát a Ház saját maga döntheti el bármikor később, hogy ragaszkodik-e határozatához vagy sem. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) A jogi kérdésnek is, hogy érvényes-e a határozat vagy sem. (Folytonartó nagy zaj balfelől.) más bírnia nincs és nem is lehet, mint maga a képviselőház. (Zajos helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Ha ebben bárkinek kételye van, provokálja a képviselőház határozatát. (Hosszantartó zajos helyeslés a jobboldalon. Folytonos zaj és taps balfelől.) és a képviselőház határozata előtt mindenkinek feltétlenül meg kell hajolnia. (Zajos helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) A jogi kérdést ez dönti el, a politikai kérdést el fogja dönteni a nemzet. (Hosszantartó zajos helyeslés a jobboldalon. Folytonos zaj balfelől.) és akkor azután, akiben alkotmányos érzés van, annak a nemzet határozata előtt, akár mellettnünk szól, akár ellenünk, meg fog hajolni. (Hosszantartó zajos helyeslés és taps a jobboldalon. Folytonos zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Én végeztem csak egyre figyelemzetem az urakat. (Folytonos zaj balfelől.) Ne emlegessék azt, hogy ezen házszabály mellett alkotandó törvényeket nem kell és nem szabad megtartani. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon. Nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) vagy ha emlegetik, ne itt tegyék, ahol az immunitás védi önöket, hanem mondják ki. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj balfelől.) és csodázzanak azoknak sorsában, akiket talán elbaldonítanak, eltántorítanak egy olyan térről, ahol a büntetőjog határozataival jönnek ellenkezésbe. (Élénk helyeslés a jobboldalon. Folytonartó nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Ezt a küzdelmet (Folytonos nagy zaj balfelől.) lehurrogni nem fogjuk, ezt a küzdelmet ilyen fegyverekkel nem fogjuk megvinni. (Zajos helyeslés a jobboldalon. Nagy zaj balfelől.) meg fogjuk azt kiadni rendületlen kitartással, bízva és meg is nyugodva a nemzet akaratában. (Hosszantartó zajos helyeslés és taps a jobboldalon. Folytonos nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

(Szederkényi.)

Szederkényi Nándor: A házszabályokhoz kérszót. (Nagy zaj és felkiáltások a jobboldalon: Eláll! Halljuk! Halljuk! balfelől.) A régi házszabályok értelmében veszi igénybe jogát. Itt vannak élő tanúk... (Nagy zaj a jobboldalon.)

Drakulics Pál: Mi is itt vagyunk élő tanúk. (Folytonos nagy zaj a bal- és szélsőbaloldalon.)

Rakovszky István: Pincéretet jó volt pozozni! (Nagy zaj.)

Drakulics Pál: *Aki ezt állítja, az aljas gazember!* (Nagy zaj.)

Elnök: Drakulics képviselő urat rendutasítom. (Folytonos nagy zaj.)

Szederkényi Nándor: Hosszasan beszél a november 18-iki eseményekről. A jegyzőkönyvről szél.

Justh Gyula: *Hazudik mindenki, aki azt mondja, hogy hitelesítő volt!* Hazugság! (Folytonos zaj a jobb- és baloldalon.)

Szederkényi Nándor: Ez a tényekkel ellenkezik, ez hamis tényállítás. (Felkiáltások a bal- és szélsőbaloldalon: *Hamisítók! Csálók! Szentelenc!* Zaj a jobboldalon, felkiáltások: Rendre! Folytonos zaj. Elnök csenget.)

Lovász Márton: Csálók!

Justh Gyula: Közönséges hamisítók!

Lovász Márton: Hamisítók! Csálók! (Folytonos zaj.)

Szederkényi Nándor: Befejezi beszédét.

Elnök: T. Ház! Miután a tárgyalásra szánt idő eltelt, a mai ülést befejezzük és így a legközelebbi ülés napirendjére és idejére vonatkozólag van szerencsém azt a javaslatot tenni, hogy a Ház legközelebbi ülését holnap d. e. 10 órákor tartsa és annak napirendjére ugyanazt tűzzék ki, mint ami a mai napirend volt. Az ülés végződik 2 óra után.

Tordulat.

A felhivatalos Magyar Távirati Iroda ma este a következő kommunikét tette közzé:

A szabadelvűpárt ma este 7 órakor Podmaniczky Frigyes báró elnökelete alatt értekezletet tartott, melyen a párt tagjai teljes számban vettek részt. Az értekezlet tárgya a politikai helyzet megbeszélése volt. Tisza István gróf miniszterelnök nagyfontosságú kijelentéseket tett. Utalva a parlamenti állapot teljes elfajulására, melyben az ellen-

zék még a képviselőháznak megalakulását is akadályozza és ezzel magát a házszabályon, immárón teljesen tulieszi: kijelentette, hogy amennyiben az ellenzék a Ház megalakulását a holnapi ülésen is megakadályozza, úgy a nemzetre való apellálás a legközelebbi időn belül be fog következni. Az értekezlet egyhangú helyesléssel és lelkesedéssel fogadta a miniszterelnök kijelentéseit.

A szabadelvűpártnak a kommunikékben jelzett értekezlete bizalmas természetű volt. A klubhelyiségben *vöglőszólt miniszterelnács elözte meg*, melyen Tisza István tájékoztatta miniszterétársait, hogy milyen nyilatkozatokat kíván tenni az értekezleten. Csak azután vonult vissza a majdnem teljes számban megjelent párt a bizalmas konferenciára, melyet báró Podmaniczky Frigyes elnök felülvizsgálta nyitott meg.

S ekkor felszólt gróf Tisza István miniszterelnök, mondván:

— A helyzet tegnap óta jelentősen változott. Férfiak, akiket nemrégén még barátaink sorában tiszteltünk s akik még legutóbbi nyilatkozatainkban is élesen elitelték a technikai obstrukciót, a mai napon a technikai obstrukció támogatói közé szegődtek. Ez mindenesetre új helyzet elé állít bennünket. Most is valom és tudom, hogy a módosított házszabályokban rendelkezésünkre adott eszközökkel sikerrel és eredményesen folytathatnók és fejlethetnók be a megkezdett akcióit. De számolni kívánok azzal a hangulattal, melyet az új helyzet idézett fel. Az erősebb rendszabályokhoz, melyeket az ellenfeleinkhez pártolt barátainkkal szemben is alkalmaznunk kellene, nem akarunk nyúlni addig, amíg más ut is áll előtünk. S még van más ut. Ezért elhatároztam, hogy a holnapi ülésben rövid nyilatkozatot teszek a felszólítom az ellenzékét, hogy különben is lejárván a végező terminus, a harmadik nap — ne akadályozza meg a Ház megalakulását. Ha ez a felszólításom eredménytelen marad, azaz a felhívással fordulok az ellenzékhez, adjon a kormánynak egy rövid lejárati indennitit, kizárólag arra a célra, hogy exlex ne álljon be, mert én az indennitit elintézés után haladéktalanul feloszlatom a Házat és módosítok a nemzetnek, hogy akaratát a választások útján kifejezhesse. Ha pedig az ellenzék az indennitit ilyen körülmények között sem adja meg, a további teendők iránt világos az út. Akkor nem habozhatunk s félretérve minden más tekintet, a Ház feloszlata várt kell intézkedni. Döntse el a párt a nemzet. Ha aztán a nemzet ítélete nekünk adott igazat, az új országgyűlésben végre kell hajtannunk a megkezdett munkát. A választások előtt ugyanis világosan fel fogjuk vetni a nemzet előtt a kérdést s döntését a következő politikára kérjük: Az új országgyűlésen megvalósítjuk a végleges házszabályt, a szólásszabadság sértetlen megóvásával, de a parlament munkaképességének és méltóságának biztosításával. A végleges reform biztosítása céljából a Daniel-féle javaslat megszavazásától számított legfőbb egy évig hatályban maradjon a módosított házszabály a javaslatban megjelölt tárgyalásra néve. És ki fogjuk jelenteni nyíltan, mielőtt a választásokba megyünk, hogy ezt a Daniel-féle határozatot végrehajtjuk. Ha a nemzet mellettnünk dönt, akkor ingadozás nélkül végre is hajtjuk s az abban megadott rendkívüli eszközöket — ha kell — alkalmazni fogjuk, tekintet nélkül arra, hogy kik és hányan lesznek, akik ellen alkalmazni kell.

Perecsig tapsolt az értekezlet ennek a nyilatkozatnak.

— Helyes! A nemzet for itélni!

Tisza ezután a pártkörben még elmondotta, hogy amennyiben a holnapi ülésben ez a felszólítása eredménytelen maradna, királyi kéziratban jamarra elnapolja a Házát, akkor a felszólítást megismétli s ha akkor is hiába volna, haladéktalanul feloszlítja az országgyűlést.

A szabadelvűpártból.

Piret de Bihain Lajos báró főrendiházi tag belépett az országgyűlési szabadelvű pártkörbe.

Patyánszky Elek és Bottka Béla országgyűlési képviselők megáfólják azokat a híreket, mintha az országgyűlési szabadelvűpártból kilétek volna, vagy abból kilépni szándékoznának.

Az ellenzék köréből.

A szövetkezett ellenzék vezérő bizottsága ma délután hat órakor értekezletet tartott, s később a szövetkezett ellenzék is értekezett.

Hivatalos kommunikét egyik értekezletéről sem adtak ki.

Holnap reggel fél kilenckor, a parlamentbe indulás előtt, a szövetkezett ellenzék megint értekezletet tart az új párt helyiségében.

A szövetkezett ellenzék vezérő bizottsága felhatalmazta Polónyi Gézákat annak közzétételére, hogy a vezérő bizottságban felmerült ugyan és beszélgetés tárgyát képezte az az eszme, hogy a képviselőház termében történt rombolásért kártérítést ajánljanak fel, amint azonban értesültek arról, hogy az ügy bünvádi utra került, et a tervet eljettették és nemcsak hogy határozatot nem hoztak e tárgyban, de az erre vonatkozó eszmecsere is megakadt.

A szövetkezett ellenzék vezérő bizottságának bizalmas értekezletén állapították meg a holnapi ülés haremódját, de ezt csak holnap reggel az új-párt helyiségében, a gyülekezés színhelyén közik az ellenzék képviselőikkel. A vezérő bizottság azt is elhatározta, hogy a Ház megalakulását mindenáron megakadályozza. Azt sem engedik meg, hogy Tisza ideiglenes költségeteléhez jusson, még akkor sem, ha ezt a Ház felszólítása céljából kéri.

A vezérő bizottság mai ülésében megállapították, hogy a mai szavazásnál huszonnégy ellenzék képviselő hiányzott. Ezeket táviratilag hívták meg a holnapi ülésre.

Gróf Andrássy Gyula a szabadelvű pártból kilépett társaival ma este a Pannónia egyik külön helyiségében szintén tanácskozott s érdekes, hogy a visszatérők és a vezérő bizottság értekezletei korrespondáltak egymással.

Pázmány Dénes a fővárosi polgárok nevében ma már bejelentette Rudnay Béla főkapitányának, hogy Andrássy Gyula grófnak főképviselőt kizárólagos rendezni.

Beck báró.

Némely lap azt a hírt, hogy tegnap Bécsben a felsége Beck bárót, a vezérkar főnökét hosszabb magánkihallgatáson fogadta, a magyarországi politikai helyzettel hozza összeköttetésbe. A „B. T.” most azt írja, hogy ötvizetdek óta a vezérkar főnöke minden szerdán magánkihallgatáson jelenik meg a felségénél és hogy tegnap kihallgatása is hással, mint a vezérkar főnökének hivatalos ügyével összeköttetésbe nem hozható.

A vidék.

Udvarhelymegye törvényhatósága Hollai Artúr főispán elnöklésével ma tartotta rendes közgyűlést a bizottsági tagok rendkívüli nagy érdeklődése mellett. A gyűlés elején az elnök Jung Cséke Lajosnak átnyújtotta a most adományozott raskorona-rendet, amelyet az ünnepelt meghatva köszönt meg: A tárgysorozat első pontját Dániel Lajos földbirtokosnak és társainak a kormány iránti bizalmi indítványa képezte, amelyet a gyűlés nagy lelkesedéssel öt szó ellenében elfogadott. Az elfogadott felirat azt a reményt fejezi ki, hogy az ellenzék is most már belátja, hogy a parlament tekintélyének tönkretétele nem hazafias cselekedet és hogy az újabbban proponálható 21-es bizottságba bemegy, miáltal sikerülni fog oly házszabályt létesíteni, mely a közvéleményben megnyugrással találkozik.

Gömörvármegye törvényhatósága ma Hámas

László főispán elnöklése alatt rendkívüli népes közgyűlést tartott, amelyen a vármege notabilitásai, köztük Szentiványi Árpád és Kubinyi Géza orsz. képviselők megjelentek. Első tárgyként Molnár József és Parkas Ábrahám indítványát tárgyalták, hogy Tisza István miniszterelnök működése iránt a közgyűlés bizalmat szavazzon. Molnár lendületes indoklása után az indítvány mellett nagy hatással szolt Bornemisza László alispán, Szentiványi Árpád, Kubinyi Géza képviselők. Hello József, Helyap eszperes-plébános, ellene beszélt Hevesy Benedek, Máriásy Andor, Hevesy Bertalan, Bornemisza és Török. A szavazás elrendelhetvén, az indítványt 116 szavazattal 34 ellenében elfogadták és kimondták, hogy az alkotmány megmentésére irányuló Dániel-féle javaslat elfogadtatását Gömörvármegye közönsége hazafias cselekedetnek ismeri el, Tisza István gróf miniszterelnököt nem és ünfeláldozó működésében teljes elismeréssel és bizalommal feliratilag üdvözli és készséggel támogatja és a 18-iki események felett sajnálatát fejezi ki.

Hajdúvármegye Domahidy Elemér főispán elnöklése alatt a közgyűlést tartott, melyben Kovács Gyula orsz. képviselő és társai által beadott bizalmatlansági javaslatot tárgyalták. Az állandó választmány a napirendről való lereltelt javasolta. A közgyűlés 69 szóval 66 ellenében megszavazta a bizalmatlansági nyilatkozatot.

KÜLFÖLD

Az orosz-japán háború.

Budapest, december 15.

A harcstéren immár két egyenrangú ellenfél áll egymással szemközt. Minden nap új megerősítések hoz úgy a japánoknak, mint az oroszoknak, de viszont a betegeggek, sebességek és határozások újabb és újabb részeket ütnek a hadviselő felek soráiban. Október 10-ike óta Kuropatkin körülbelül 60,000 emberrel szaporodott s jelenleg az orosz hadsereg majdnem 250,000 emberből áll. Ilyképpen egyenrangú haderő áll szemközt a japánok 200,000 katonájával s az egyensúly ténye magyarázza azt, hogy egyik oldalról sem mernek támadó állást elfoglalni. Az bizonyos, hogy ha fogják várni a nagyfokú hidegek megszűnését. Az egyensúly a két haderő közt csak akkor fog megbomlani, ha a japánoknak sikerülni fog Port-Arthur elfoglalniuk. S ezét folytatják az ostromlók szakadatlanul a bombázást, bár nagyobb kárt már nem igen okozhatnak lövegeik. Mert ami lőtávolságot elpusztítható volt, az már el is pusztult. Most már csak a szurotyroham következhetik.

Port-Arthur ostroma.

London, december 15.

A Daily Telegraph-nak jelentik Sanghából: A japánok e hónap 13-án ismét megkezdék Port-Arthur általános ostromát.

Tokiói táviratok szerint a Port-Arthur alatt lévő hajótüzérszapat parancsnoka jelenti, hogy a bombázás 13-án főképen az arzenál és a Tigrisfark-félszigeten lévő torpedóraktár, valamint a közelben lévő hajókra és bárkára irányul. A torpedóraktár egy óra hosszat égett. A bárkák és a hajók elpusztítottak. Egyikük elcsúlydott. Az épületek is súlyosan megrongálódtak. A kikötőn kívül lévő Szebasztopol követett bombázását abbahagyták, mert a rossz idő miatt nem lehetett a hajót megfigyelni. Tojo tengerenagy jelenti, hogy a japán torpedóhajóhad 12-én éjjel kétszer, 13-án éjjel pedig háromszor támadott. Az elért eredmény bizonytalan. A torpedónaszádokra az ellenség minden alkalommal erősen lö. Egy torpedónaszád harc képtelen lett és három lövést kapott. A japánoknak mindössze három sebességtűz volt.

A Daily News jelentése szerint a portarturi arzenál teljesen elpusztult, hogy a helyőrségnek még reménye sem lehet arra, hogy hosszabb ideig ellentállhasson. A 203 méteres domb körül az utolsó napokban 1300 orosz halottat temettek el.

London, december 15.

A 203 méteres halom hat óráig tartó ostroma után érdekes jelenetek történtek. Az

ellenséges tiszték kezét szorították egymással, kieserélték névjegyeiket, boros pohárral koc-cintottak és közös képen lefotografáltatták magukat. Az oroszok jökdvűvek voltak s azt mondták a japánoknak, hogy amíg egy is életben van, nem adják meg Port-Arthur.

London, december 15.

A japánokat az elhatározásukban, hogy a Pescaduri szigeteken flottájuk számára hadműveleti alapot létesítsenek, ahol a balti flotta visszavérésére hivatott japán flották találkozhatnak, nagyon megerősítette az ezeket a szigeteket akarta hadműveleti alapnak kihasználani. A japánok már nagy sietséggel kezdtek össze a szigeteken lösz- és szénkészleteket és nehéz ágyukat szállítanak partra, sőt tegnap már a sántangi előhegység közelében egy csatahajót és két kirkulohajót láttak, melyek szemet vettek fel a reájuk ott várakozó csatahajókról.

A mandzsuriai harcstér.

Berlin, december 15.

Berlinből jelentik a Lokalanzeigernek: A harcstér előtt esőnd van. A japánok megerősítik előcsapataikat. Az orosz katonák jól el vannak látva tél ruhával. A tudósító a következőket mondja: Egy századdal együtt földalatti barlangban lakom. A legénységgel együtt eszem. Az étel jó, izletes és bőséges. A katonák nagyon jökdvűvek, esténként a tűz körül csoportosulnak, énekelnek és táncolnak. Egészségük feltűnően jó.

A Szebasztopol sorsa.

London, december 15.

A japánoknak most az a törekvésük, hogy a Szebasztopol hadihajót elpusztítsák: éjjelenként torpedó támadást intéznek ellene, a melynek azonban még eddig nem volt eredménye. A Szebasztopol a Mantuhan-erőd alatt van s így a kétszázahárom méteres dombtól nem bombázható, de a hajók nem férnek hozzá, mert nemcsak a Manduran-erődnek, hanem a két szomszéd erődnek ágyúi is biztosítják a Szebasztopol-t az ellenséges hajók támadása ellen. Ezenkívül több torpedó-áldozó állandóan a Szebasztopol körül tartózkodik, hogy japán torpedó hajók támadását visszaverje. Az időjárás az utóbbi napokban nagyon viharos volt s e mellett a sűrű köd is nagyon meghiúsította a hadműveleteket, amelyre arra irányult, hogy a Szebasztopolnak és az orosz torpedó flottillának elmenekülését megbiúsítsák.

Tokió, december 15.

Délután 3 órakor Port-Arthurból érkezett távirat szerint a Szebasztopol még vízszínen van, de azt hiszik, hogy megsérült.

Tokió, december 15.

A Port-Arthur előtt lévő sereg azt jelenti, hogy a Szebasztopol hajót eredményesen lövöldöztek torpedókkal.

A spanyol kormányválság. Madridból táviratozzák, hogy a király Ascarra táborno-kot bízta meg a kabinetalakítással. Ha sikerül a tábornoknak megalakítania a kormányt, úgy ő lesz másfélésztendő alatt Spanyolországnak negyedik miniszterelnöke. Silvelát a nagytehetségű Villaverde követte a kormány élén, de nem sokára egy budgetkérdésben elbukott és 1903 december 5-ikén visszalépett. A közvélemény meglepte bukása, mert nem hitte senki, hogy az ügyes és elszánt politikus oly gyorsan lerakja a fegyvert a köztársasági obstrukció előtt. Ekkor a király Ascarra táborno-kot bízta meg a kabinetalakítással, de minthogy az nem fogadta el e missziót, a király bizalma Maura belügyminiszter felé fordult. Ez a választás nem volt nagyon szerencsés, mert Maura egy esztendő kormányzata nem sok áldást hozott az országra. Maura ügyvéd volt, a mérsékelt szabadelvűpártot tartozott és a Sagasta-kormányának gyarmat-minisztere. Mintán összevesszett Sagastával, a Gamazo vezetése alatt állt liberális disszidenssekhez csatlakozott, mignem Gamazo halála után a konzervatív táborba csapott át. Mint miniszterelnök, a klerikálisok kedvét kereste és dédelgette a szerzetes-öndöket. Názalédt.

aki a spanyol nevet oly gyűlölté tette a Filippiszigeteken, a lakosság heves ellenzése dacára megvette Valencia érsekének és meghátrált Róma előtt a konkordátum kérdésében. Maura folytonos elégtelenség közt kormányzott, majd itt, majd amott forrongott a nép és az elkeveredést nem tudta megszüntetni a királyi körutazásával sem. *Barcelona*-ban a király ellen merényletet követtek el, amely szerencsére célját tévesztette, de néhány nappal később maga Maura sebesült meg az anarchisták fegyverétől. Felgyógyulása után Maura a régi áldatlan helyzetet találta a parlamentben, a bajok orvoslására hiába áldozta föl két miniszterét is, az ellenzék lehetetlenné tette kormányzását, amelynek sok gondot adtak a vidéken fellépett zavargások is. Ilyen viszonyok közt Maura érezte, hogy mennie kell és csak ürügyet keresett, hogy a tisztesség látszatával vonulhasson vissza. Ezt meg is találta az új vezérkari főnök kinevezésében, amely királyával hozta őt összealkotásba. A konzervatív vezér tehát a látszat szerint a fiatal uralkodó akaraterejének esett áldozatul. Maura tehát számít arra, hogy a szélső pártok előtt is megőrizte kormányképességét.

Madrid, december 16.

Ascarraga tábornok ma délelőtt látogatást tett a vezető államférfiaknál, kik összejövetelben állanak az új kabinettel. Arról biztosítanak, hogy *Ascarraga* törekvéseit siker koronázza, miért is sikerülni fog esetig a miniszterek névsorát helybenhagyás végéig a király el terjeszteni.

HIREK

Magyar Vásár.

— A Budapesti Leányegylet kiállítása. —

Csatakiallásnak, programnak, zászlófeliratnak jó lehet az a büszke szózat: „modern leányok”, de a nagy közvélemény általánosságban még sincs valami nagyon elragadtatva attól a tyupustól, amit ezen a néven maga elé — képzelt. A Sudermann nagyhangú Magdája s a német élelapok pápaszem feministái riasztották meg a magyar intelligencia fantáziáját, mely most még sehogyan tud kiszabadulni annak a hangulatos hagyományok varázsa alól, amit a régi magyar nagyszonyok legendájának nevezhetnénk. Innen van, hogy a nagyközönség s főleg az a réteg, melyből az ugynevezett házasság elem kikerül, az ideális leánytyupust még mindig abban a szende ártatlanságban keresi, aki „sütni, főzni, varni, mosni” megtanult s aki e különben igen tisztelteméltó értevényen kívül az anyagi jótékonyt is gyakorolja. Igaz, az ellenkező végletbe esnek a feminista apostolok is, akik újou jeu-nek deklarálnak mindent, ami nem az ő nouveau jeu-jüknék: az individualizmusnak jegyében született s lenézik még a jótékonyt is, mely — szerintük — nemcsak hogy a nyomort meg nem szünteti, de azonkívül a segélyezettből kőli még az emberi méltóságot is.

A *Budapesti Leányegylet*, ez az aránylag fiatal s máris országos hírnevű társaság, mely egyesíti magában a főváros legjobb társaságának leányait, szerencsésen megtalálta azt az arany közép-utat, mely gyönyörűen, okosan és hasznosan hirdeti az ezt a két ellentétes álláspontot. Eltekintve attól, hogy amely módon *gyakorolja* a jót, az egészen individualis — nem ségélyt ad, de kiképezeti a szegény leányokat arra az élet-hivatásra, melyre őket hajlamuk és tehetségük utalja — oly módon *széri* is meg a jótékonyt, hogy szinte kényszeríti tagjait — a modern leányokat — hogy igyekezzenek megfelelni az előbb említett ideális leánytypus követelményeinek is, vagyis tanuljanak meg dolgozni. Kiállításokat rendez ugyanis, melyeknek — a jótékony cél érdekében — vásári karaktere van ugyan, de amelyeknek ipari, helyesebben iparművészeti és művészi anyagát tagjai: a leányok készítik és adják el, persze olyan áron, amelynek az ilyen exquisit munkákat megilletik.

Ma *magyar vásár* címen mutattak be egy ilyen kiállítást a Váci-utca 9. számú ház egy nagy üvegterős termében, meglepően artiztikus rendezéssel, mely az egyet művészképzés és szép elnöknőjének: madarasi *Beck* Ilonának gourmet-ízlelést dicsegt. A vásár magyar karakterét egész sereg körüli kosztümbe és festői népviseletbe bujtatót bábu, etnografiai hűséggel megkonstruált paraszt-szobaheren-dezés, vásári bódé, apró kazellának feldolgozott tulipános láda s magyar parasztszermám adta meg, de a nemzeti jelleg mellett súlyt vetettek a tárgyak művészi karakterére is. Ily módon igazi műtár-gyakban sincs hiány az eredeti ötletű kiállításon, annál kevésbé, mert komoly képpel és szoborral egész sereg művészfunk kedveskedett a rendezőségnek: *Kallós Ede, Teles, Bezerédy, Knopp, Glatter, Hány Gyula, Vészi Margit, Bór Dezső* és mások.

A százával összehalmozott bájos apróságok alkotóit is szívesen felsorolnók, ha ez egyáltalán ki-vihető lenne, de meg kell elégednünk azzal, hogy ezek azokat említhetjük meg, akik feltűnőbb vagy különösen művészi munkákkal szerepelnek a vásáron. Így hármely hivatásos iparművésznek is becsü-letere válnának *Beck* Ilona festett és intarziás álló órái, a *Viola* Etelka és *Leopold* Irén applikált és festett selyemtárcái, *Justh* Ilonka parasztkosztümök, *Beck* Sári és *Friedmann* Lilly antikba stülizált könyvtáblái, *Strasser* Elza Mátyás-korabeli lovas urasszonyának köntöse, *Loipniker* Magda székely háza, *Wellisch* Erzsé magyar kunyhója és *Bánóczy* Margit miniatűr mézeskalácsos-sátora, melyekkülönb *Mercy* Elza nagyban is megcsinált irappáns ötletességgel. Oly feltűnően izlések és elnemesen megkonstruáltak a *Deutsch* Marianne, *Politzer* Margit, *Heim* Anna, *Weisz* Elly, *Leiner* Ilona, *Heller* Gitta, *Auspitz* Ilma és *Lányi* Sylvia babakosztümjei is, valamint finomak és artiztikusak a *Balázs* Vera paszteljei, melyek különben már hivatalos tárlatokon is elismerést arattak. És kedves, színes, csillogó, szemet gyönyörködtető főleg az egész ensemble, melynek nem mindennapi ékessége az a gyönyörű leánysereg, mely ott sűrű-forog, kínál s kapacitál a megrakott polcok körül. Az embernek igazán az a gondolata támad, hogy a Leányegyletben a tagsági jogosultság első kellekte a szépség. Pedig ez határozottan veszedelmes egyleti politika: a kiállított iszonyu konkurenciát csinálnak a kiállítottaknak.

Budapest, december 16.

— **Erzsébet-rend.** A király gróf Schönborn-Buchheim Frigyes Károlyné, született donna Teresa Dentice dei Principi di Frasso e S-Vito-nak a közjótékonyt terén szerzett érdemei elismeréséül az I. osztályú *Erzsébet-rendet* adományozta.

— **Kihallgatás a királynál.** A király, mint Bécsből tudósítónk jelenti, a mai általános kihallgatáson a lengyel klubjának elnökségét, *Rezek* volt cseh minisztert, *Kosel* pénzügyminisztert, továbbá *Barvinski* és *Lupul* képviselőket fogadta.

— **Roosevelt-Allam menyasszony.** Amióta atya az Egyesült-Államok elnöke, a világnak nagyon sokszor alkalma volt megismerkedni Alice kisasszonnyal is. Izzai amerikai leány, telve tüzes bátorsággal, férfias nyíltsággal és sok temperamentummal. Ha az államiügyekben nem is, de az államvezetéssel járó külső formáságokban ugy vesz részt, mint akármelyik királykisasszony. Csak emlékezzünk vissza azokra a fényes ünnepekre, amelyekkel a derék amerikaiak Henrik porosz herceget, a német császár öcsét fogadták. Az ünneprendező élén ott állt Alice kisasszony s az egész világot meglepéssel vette tudomásul, amikor a fényes ur kezét — csókolta a polgár-leányok. Amerikában a kézesök szokatlan dolog, de ebben az esetben nagy meglepődésükre szolgált egy a demokratikus érzelmű yankeeknek, mint az amerikai kisasszonnyak. Ugy lát-szik, hogy van valami arisztokratikus hajlandóság Roosevelt Aliceban, ami abból a hírből is is kitűnik, amely Londonból származik hozzánk. Eszerint *Roosevelt* Alice, az amerikai Egyesült-Államok elnökének leánya el fogja jegyezni magát *Gustav Adolf* svéd királyi herceggel, a svéd trónörökös legidősebb fiával. Ez a hír azonban megerősítésre szorul.

— **A budapesti bolgár konzul.** Széfiaból táv-iratozók nekünk, hogy a kormány budapesti konzulja *Konstantinovic* cetinjei volt diplomáciai ügyvivőt nevezte ki. *Konstantinovic* legközelebb el fogja foglalni új állását.

— **A külföldi újságírók tréfája.** A politikaí események sok külföldi újságíró vonzottak Budapestre. Ez természetes. Hogy őket tudósításaik miatt meggyanúsították, ez is természetes. És végül az is természetes, hogy a meggyanúsítást nem vették tragikusan, hanem a következő tréfás nyilatkozattal feleltek:

A *Magyarország* tegnapi száma elárulja, hogy a külföldi lapok alulírott tudósított Tisza István gróf miniszterelnök Budapestre hívta és *drága pénzért a miniszterelnök szolgálatába állottak*. Engedje meg, hogy ennek az érdekes hírek kiegészítésül kijelentsük, hogy tekintve az ígért összegek nagyságát, az összeget a költségvetés parlament elinté-zése után ízezik csak ki. Tekintve azt, hogy budapesti tartózkodásunk nehéz szolgálatot igényel és tetemes költségre kerül, arra kérjük az egyesült ellen-zéket, de főleg Holló képviselő urat, hogy az indem-nítás letárgyalását könnyítsék meg. Ennek ellenében megígérjük, hogy esetleg más alkalommal az egyes-ült ellenzéknek tetemesen leszállított árakon fogunk szolgálatára állani. Kollégialis tisztelettel: *Horowitz* dr. a külföldi sajtósövetség szindikusa (*Daily Chronicle*), *H. W. Steed* (*a Times* levelezője), *Ganz* Hugó dr. (*Frankfurter Zeitung*), *Antonio Albertini* (*Corriera della Sera*), *S. Owen Phillips* (*Daily Express*), *Aristide Goldbacher* (*Secolo*), *C. Bossy* (*Morningpost*), *dr. G. S. Riva* (*Nieuve Rotterdam* siehe Courant), *Leo Salikind* („*Novosti*” Petersburg).

— **Károly román király az akadémiában.** *Boroszlóban* „*Nikopolis, 1396—1877—1902*” cím alatt most jelent meg *Károly* román király felolvasása, amelyet ez év március 21-én a román akadé-miában tartott. *Károly* király a bukaresti román aka-démiának alapításától kezdve díszelnöke. Előadása nemcsak azért volt érdekes, mert király tartotta, de tárgyánál fogva is számot tarthat az érdeklődésre. Az események, amelyeket *Károly* király felolvasásában méltat, *Nikápoly* vár falai között történtek és a király meg is magyarázta, miért zárta szívébe annak a régi várnak emlékeit. E várból szövődött *Zsigmond* király és gróf *Hohenzollern* Frigyes baráti kö-telése, aki a *Hohenzollern*-ház nagyságát megalapította és akinek utódja *Károly* román király is. És ugyane helyen, ötszáz évvel később a *Károly* király parancsnoksága alatt álló csapatok megalapították a független román királyságot. *Zsigmond* király tudvalevően német császár is volt és ő vette meg a *Hohenzollern* nemzetségi uralkán alapját. *Vilmos* császár halálából szobrot emelt emlékének Berlinben. A király felolvasának első része főképp *Nikápoly*nak *Hohenzollern* emlékeivel foglalkozik, második része a török-orosz háborúról szól. 1902-ben meglátogatta *Károly* király a szármiai havorteret és mint mondja, *valóságos zavándokot* volt az, hogy szeretettel és kegyellett leborult az ország ama fiainak sírjaira, akik életüket áldozták Románia függetlenségéért.

— **A kultuszminisztérium palotájának terv-pályázata.** A vallás- és közoktatásügyi minisz-terium nyilvános pályázatot hirdet új palotájának tervrajzaira. Az új palota a Rudolfparkpart, Baaton-utca, Személynök-utca és Markó-utca között épül.

A feltételek szerint a pályázatokban kizárólag magyar honos építészek vehetnek részt. A pályá-tervek, amelyek 1:200 léptékben készítendőek, jel-ligés levél kíséretében nyújthatók be. A tervekhez költségvetés és rövid műleírás melléklendő. Az épí-tés összes költségét a művezető építész tiszteletdí-jával együtt két millió koronát nem haladhatnak meg. Az építési program és helyszínrajz a minisz-terium segédhivatali főigazgatójánál díjtalanul átve-hető. A pályatervek a lepecsételt s a pályázó nevért tartalmazó jelölés levél kíséretében 1905. április 15-éig déli 1 óráig a vallás- és közoktatásügyi miniszterium segédhivatali főigazgatójánál (*Hold-utca* 16.) nyújthatók be. A tervek benyújtástól szá-mított egy hónapon belül bírártatnak meg. A leg-jobbnak talált pályatervek közül az első 7000 ko-rona, a két második egyenkint 3000 korona, a két harmadik egyenkint 2000 korona, a két negyedik 1200 korona jutalomban részesül. A nem díjazott tervek bármelyikét a bíráló-bizottság ajánlatára a kincstár 1000 koronáért megveheti. Az első díj csakis abszolút becslé pályaműnek adatik ki, a többi díj azonban minden körülmények mellett kizadatik. A kivételre szóló megbízásra névze a miniszter fen-tartja magának a szabad rendelkezési jogot.

— **Rákóczi halmi Budapestben.** *Thalóczy* Lajos, a közös pénzügyminiszterium osztályfőnöke, történettudós, mint ismételten megírtuk, a magyar kormány megbízásából jelenleg Törökországban idő-

zik, ahol *II. Rákóczi Ferenc* és társai hamvainak hazaszállítására nézve teszi meg az utolsó intézkedéseket *Thalóczy* küldetésével kapcsolatban néhány lap azt a hírt hozta, hogy a fejedelem és társainak hamvait Budapesten átvizslik Kassára, a fővárosban rendezendő gyászünnepe után, mely a lipót városi Szent István-bazilikában készülnek megtartani. A budapesti ünnepségre vonatkozólag illetékes forrásból ott jelentik, hogy *Rákóczi Ferenc* és társainak hamvait a tavaszon tényleg Budapestre hozták és az országához nagy kupolacsarnokában helyezték feyves ravatalra. A hercegprímás itt fogja beszélni, amely után beszélni fog a kormány képviselője, *Kossuth Ferenc* és *Thaly Kálmán*. A drága hamvakat a Szent István-bazilikában vagy bármely más katolikus templomban nem lehet ravatalra helyezni már csak azért sem, mert a fejedelem kísérei közt protestáns főurak is voltak s így protestáns volt maga *Thököly Imre* is. A protestáns főurak tetemeik csak református illetőleg evangélikus templomban lehetnek fölrahalatozni, ami megosztatlan az ünnepséget. Katolikus templomban azért sem lehetne gyászünnepe rendezni, mert ottan más, mint fölszentelt pap nem beszélhet. Alkalmi szónoklatot tehát nem lehetne tartani. Az egyedüli helyes méltó terv az, amibe a kormány is hozzájárult, hogy a nemzet nagy fiának emlékeztetést az országában ünnepeljék meg.

— **Syveton öngyilkossága.** Coppée nagy halottjának sorsával kapcsolatban érdekes hírt közöl a *Temps*, ez a nagytekintélyű párisi lap. Azt írja, hogy *Syveton* tragikus halálát madame de *Phébus*, a híres párisi jósnő állítólag már régebben megjósolta. *Syveton* ezt el is mondta barátai körben, amit most több képviselő meg is erősít. A *Temps* egyik munkatársa felkereste a híres jósnőt, aki elmondotta, hogy *Syveton* körülbelül két év előtt meglátogatta őt. Mme de *Phébus* nem ismerte *Syvetont*, energikus fellépéséből arra következtetett, hogy kereskedő vagy iparos áll előtte.

— És mit jósolna, ha politikus volna? — kérdezte kíváncsian *Syveton*.

— Akkor arra inteném, hogy vigyázzon magára. Ilyen vérmérséklettel, mint az öné, könnyen karriert csinálhatna, amelyet azonban erős akadályok szakítanak meg. Párhaja is lesz és egyéb kellemetlensége. Az ön élete drámai befejezéssel fog végződni. Egy óra hosszáig sem lesz beteg s nem fog ágyban meghalni. Az ön halála szenzációs lesz. Ezután megnevezte magát *Syveton*, bár akkor még jelentéktelen politikus volt. A jósnő elmondotta, hogy *Zolának* is megjósolta természetellenes halálát.

Egy újabb távirat jelenti, hogy a tanuvallo-másokból kétségtelemül kiderült, hogy *Syveton* feleségének tudtával lett öngyilkossá, még pedig úgy, hogy a gázcső végét a szájába vette és belehelte a mérget. Háromnegyed óráig kínlódott, míg beállt a halál. Felesége ellen megindították a büntetővizsgálatot. *Syvetonné* azzal védekezik, hogy hat évi házassága alatt sokat szenvedett, de leányának gyálatát nem tudta elviselni.

— **Neményi Ambrus betetése.** Rendkívül nagy részvét mellett temették el ma délután *Neményi Ambrus* országgyűlési képviselőt az Andrássy-ut 31 szám alatti gyászházból. A végtesztességadásra, amely felhárom órakor kezdődött, zsúfolásig jöttötte meg a gyászoló közönség a halottas-házat s így sokan kiszorultak az utcára. A temetésen képviselve volt a kormány, a főrendiház, a képviselőház; testületileg volt jelen a Budapesti Újságírók Egyesülete, *Vésci József* országgyűlési képviselő vezetésével, az *Orthon* írók és hírlapírók köre, *Rákóczi* Jenő főrendiházi tag vezetése alatt, a Magyarországi Hírlapírók nyugdíjintézete, élén *Falk Miksa* országgyűlési képviselő, elnökkel, a *Pester Lloyd* és a *Pesti Napló* szerkesztőségei, a Gyáriparosok Országos Szövetsége, *Chorin* Ferenc főrendiházi tag, elnök vezetésével, a Kisbátokosok Országos Földhitelezésének tisztikara, husztagu küldöttséggel képviseltették magukat az elhunyt választókerületének polgárai, küldöttséggel volt képviselve a pécelli izraelita hitközség, a Hazai Bank, s ott volt a fővárosi napilapok számos munkatársa s az ipari és kereskedelmi világ vezérférfiai.

Jelen voltak: *Perceviczy* Albert és *Hieronymi*

Károly miniszterek, *Wekerle* Sándor és *Hegedüs* Sándor volt miniszterek, *Popovits* Sándor államtitkár, *Keröföld* Zsigmond és *Béaváry-Burgard* Konrád főrendek, *Lánczy* Leó, haraszti *Jellinek* Henrik, *Seterényi* József, *Vajkay* Károly, *Bakonyi* Géza, *Tolnay* Lajos, *Szabony* Péter, *Stettina* József, *Halász* Sándor és *Szabony* Emil min. tanácsosok, *Felitzsch* Arthur báró, *Neumann* Armin, *Mandl* Pál, *Szabárdy* Mór, *Csávossy* Béla, *Bakonyi* Samu, *Sánczy* Vilmos, *Nagy* Sándor, *Weisz* Berthold, *Barta* Ödön, *Hegedüs* Lőrinc országgyűlési képviselő, csetei *Herzog* Péter báró, *Haltvány-Deutsch* Sándor, *Kohner* Zsigmond, *Hermann* Ottó, *Matiska* Alajos alpolgármester, *Thék* Endre és számos kiválóság. Harmadfelőrakor fölhangzott a templomi kórus málabus ének és a kórusot lehozhatták a harmadik emeleten levő ravatalos szobából, amely szintén teljesen feketébe volt vonva. Itt miután elhelyezték, jobbról és balról a képviselőház díszruhás szolgálói állottak melléje díszorszúgól s közvetlen előtte foglalt helyet a gyászoló özvegy, család és rokonság. A gyászszertartás énekek kezdődött, mely után *Kohu* Sámuel főrabbi megható beszéddel beszúgattatta el a halottat, ismét a kórus énekelte *Lazarus* főkéntor vezetésével. Azután *Tolnay* Lajos miniszteri tanácsos, a Gyáriparosok Országos Szövetsége nevében mondott néhány beszúgást, mire *Beukó* Albert szilágycsehi református pap állott a kórusok mellé, hogy a választókerületi ünnepben beszúgassa el a képviselőket, akik mindannyian rajongásig szerettek. Gyönyörű beszúgás könnycsejt hatotta meg a közönséget. Végül *Vésci* József képviselő az újságírók nevében beszúgattatta el a jeles publicistát. Kiemelte, hogy *Neményi* két ember munkáját végezte egy ember életében. Befelé hirdette a külföldi nagy címeknek és törekvéseknek üdvös hatásait a nemzet fejlődésére, kifelé pedig a magyar kulturának, a magyar faj erejének dicsőségét szúgálta. Azzal az óhajtsággal végezte beszúgóját, hogy az elhunyt a sirban találja meg az örök nyugalmat, pihenést, a mit az életben soha sem keresett. A kórusok amely a hírlapírók nyugdíjintézetének nemzetiszínű szöveg takarójával volt lefűdve, kivitték a négylovas gyászszekérre s megindult a menet a kerepesi-úti sírkert felé, ott örök nyugalomra helyezték a munkás férfit, akinek immár örök pihenést jutott osztályrészül.

— **Az elküldött főhadnagy.** A pécsi honvéd hadapródiskola eltűnt tanárától *Szilágyi* Jenő főhadnagyról még most sincs semmi biztos hír. *Szilágyi* december elsején azzal utazott el Pécsről, hogy Zilahon meglátogassa feleségét. A főhadnagy azonban Bécsbe utazott s ismét, levélben arról értesítette feleségét, hogy öngyilkos lesz. Bécsből Triestbe utazott, ahonnan hasonló tartalmú levelet írt Rozsnyón élő szüleinek. Pécsre érkezett hírek szerint *Szilágyi* az Adria partján föbelötte magát és a tengerbe zuhant, de több ismerőse azt hiszi, hogy a főhadnagy maga költötte öngyilkosságát, mert nagy óka volt rá, hogy a katonai büntető hatóság ne tudja meg tartózkodási helyét. A pécsi honvédhadapródiskola parancsnoka táviratban kérészközdött Zilahon *Szilágyi* után. Önnél az a végső jót, hogy a főhadnagy nem jött ott, amire kiadták ellene a köröző-levelet. Pécsen nagy titokban folyik a vizsgálat, de annyi kiszúrgott, hogy a jobb sorsra érdemes főhadnagyt családí zavarokon kívül anyagi bajok is kergettek a halálba.

— **Frédéric Mistral.** A Nobel-díj egyik nyerteséről van szó, Franciaországban nincs ember, aki ne ismerne a provençai nyelven írott „Mireio“-t. Ebben a bűbajos, édes hőskölteményben egy egész kis országunk lelke rejlik. A tiszta és gyengéd szívek falusi idillje heroikus énekké és hőskölteményé nő ebben a lírai alkotásban. Csupa forma, tiszta és naiv szépség ez a költemény, amely a leírás szépségével és az epikus előadás erejével Homerosra emlékeztet. Mistralnak ezt a főmunkáját a francia akadémia már 1861-ben pályadíjjal honorálta meg: 1890-ben pedig megkapta az *Académie des inscriptions et belles lettres* Jean Reynaud díját. A költő immár 74 éves, de még oly friss és erőteljes, mint egy ifjú. Testalkata nyulánk és rugó-kony járása egyenes és merész. Látszik, hogy erős alkotó szellem honol az egészesség testben. Minden mozdulatában erő és bájos párosult és egész egyéniséget valami harmonikus önbizalom jellemzi. Homloka, amely szürkülőt fűrtökkel fedett, alig látható a széles nemezelkalap miatt, amely nélkül a költőt el sem lehet képzelni. Szeme kicsiny és ólénken villog. Orra egyenes és oly nemes formájú, aminő csak az Apolló vagy Anüinos antik szobrain látható. Amikor a „Gaulois“ munkatársa meglátogatta

és azt kérdezte tőle: „Vannak-e gyermekei?“ A költő trófiásan így válaszolt:

— Még nincs. Igen, igen már öreg vagyok. Képzeld, alkalommal lehetett volna Jasminnal is megismerkedni, a nagy trubadúrral, aki először újította fel csudálatos nyelvünk elveszett szépségeit. 1864-ben halt meg. És 1859-ben jelent meg a „Mireio“, amelynek oly váratlan sikere volt. Mi okozta azt a sikert? Nos, a könyv címe Mireio volt. A hősön neve tetézett és meg akartak ismerkedni sorsával. Láss, ez a név okozta az én szerencsém, ez a név íelt e ismerlő az én nevem.

— **A legújabb párisi Syveton.** Még nem tértek napirendre a párisiak *Syveton* öngyilkossága felett, máris újabb szenzációs öngyilkosság történt Párisban. Gróf Lameth nationálista képviselő ma délután lakásán öngyilkossá lett. Teitének okai majdnem ugyanazok, mind *Syvetoné*. A gróf tönkretette leánya becsületét és a dolog kitűdött. A vizsgálóbíró berendelte a képviselőt és holnap le akarták tartóztatni. Elfogatását tehát megelőzte öngyilkossága.

— **Az amerikai Humbertné.** Egy clevelandi távirat szerint *Chadwickné* asszony, az ismert szélhámósny egy bírósági hivatalnok kíséretében tegnap délután odaérkezett. Vagy tizezer ember várta a pályaudvaron és a rendőrség csak nagynehezen tudott utat nyitni az érdekes asszonynak, a kíváncsi sokaságon keresztül. A törvényszéken tudtára adták *Chadwicknének*, hogy kaució mellett kérheti szabadonbocsátását, de ő kijelentette, hogy semmiféle lépést nem tesz, míg ügyvédjével nem beszélt. *Carnegie* kijelentette, hogy betegsége miatt nem jelenhet meg a vizsgálóbíró előtt, de a fővágyalás mindenesetre ott lesz.

— **Házasság.** *Csopey* Dénes dr. budapesti kir. büntető törvényszéki albiró ejegyezte *Hodolay* Andor esperjesi gör. katb. apátanonok, a magyar kormányak az amerikai görög katolikusok részére kiküldött vizitátóra és pápai protonotárius leányát, *Melust*.

— **Felolvasás a gyermekvédelemről.** A Magyar Jogászegylet folyó hó 17-én szombaton d. u. 6 órakor az ügyvédi kamara helyiségében teljes ülést tart. Az ülésen dr. *Engel* Zsigmond a gyermekvédelem alapkérdéseiről tart előadást.

— **Hatezer munkás kizárása.** A Munkás Híradó jelenti: Ismét óriási bérhárc indul meg a fővárosban. Az *asztalosmesterek* új munkarendet dolgoztak ki, amelyben megsemmisített mindazon vívmányokat, amelyek a munkások az utóbbi két év alatt elérték, sőt a két év előttinél is rosszabb helyzetet teremtettek a munkások részére, így például a jelenlegi 9 órai munkaidőt 11½ órára akarják felcsemleni. Kimondották a mesterek, hogy amely műhely munkásai az új műhelyrendnek magukat feltételül alá nem vetik, azokat rögtön kizárják a munkából. A munkások között óriási forrongást okozott a mesterek eme terve s tegnap este az összes műhelyek bizalmi férfai tanácskozást tartottak, amelyen kimondották, hogy az új munkarendet visszautasítják. Készek az ellen a végsőig menő harcot folytatni s egyuttal beadványt intéznek az előjárósághoz, hogy a munkarendet, mely törvénytelen intézkedéseket is tartalmaz, ne haggja jóvá. Így például törvénytelen az az intézkedés, hogy munkázárlat esetén a darabszámos munkásokat is minden kárpótlás nélkül elbocsátják. A munkások elhatározták, hogy nem mondják ki az általános sztrájkot, hanem bevárják, hogy a mesterek öket zárják ki a munkából. Ha azonban ők mestereik, aki a munkarendet szintén be akarja vezetni, véletlenül sok a munka, ott a munkások nem várják be az új műhelyrend életbe léptetését, hanem ök mondják ki a sztrájkot. A munkások és munkaadók közötti harc már ma megkezdődött. *Simay* József műhelyében akarták a munkarendet legelőször bevezetni, de a műhely 33 munkása közül egy sem fogadta azt el, mire *Simay* összes munkásait kizárta a munkából. Példáját valószínűleg hétfőn követik a többi mesterek. Az asztalosmunkások táviratilag értesítették az összes külföldi szervezeteket a harerről s kérték támogatásukat.

— **A technika szerepe az iparfejlesztésben.** Az *Országos Iparügyiület* összes szakosztályai tegnap hat órakor *Thék* Endre elnöklete mellett ülést tartottak, amelyen *Rubin* Miklós gépészmérnök felolvasást tartott a technikanak az iparfejlesztésben való szerepéről. *Rubin* igen érdekesen fejtegette a technika fontosságát és arra buzdította iparosainkat, hogy a technika vívmányait a legnagyobb mértékben használják ki. A hallgatóság nagy tetszéssel fogadta a tanulságos felolvasást.

— **A Heraldikai és Genealogiai Társaság** ma délután tartotta *Féjerpályáky* László alelnök vezetésével az évi nagygyűlést. A rövid elnöki megnyitó után *Kardosy* János mondott emlékeztetést

szeg összesen százötven koronát tesz ki, amelyért száztizenhat mártíryat adtak el a kiállított hatszáz-tizenegy mártíry közül. A vásárlások összege a kiállított végéig még alaposan fog emelkedni, mert a Nemzeti Kaszinó és a Lipótvárosi Kaszinó ezután fog csak képeket venni s hátra van még egy egész sereg nyérő, akik nyerevényeiket nem értékesítették.

FŐVÁROS

— **Közlekedési ügyek.** Ma délután ülést tartott a főváros közlekedésügyi bizottsága *Böszövényi* Gyula alpolgármester elnöklése alatt; előadó *Antal* Gyula tanácsjegyző volt. Az Ó-Buda—Újpest között tervezett csavargözös-járatok ügyében kiküldött bizottságba beválasztották *Komlós* Agostot, *Süsmegi* Vilmost és *Véssi* Józsefet.

Egyik közlekedési ülésen *Süsmegi* Vilmos azt a javaslatot tette, hogy hívják föl a közúti vaspályatársaságot, hogy a Károlyi-körút és Kerepesi-ut sarkán kitérő-vágányt létesítsenek. A társaság most bemutatja a terveket és a bizottság ma elfogadta azokat azzal, hogy a kitérő-vágányt a tavasszal elkészítsék. Az ügyosztályi javaslatára felhívják a közúti vasut-társaságot, hogy a farkasréti vonalnak a Svábhegyig való meghosszabbítása végett konkrét terveket mutasson be. *Pollacsek* Sándor bizottsági tag azt kívánta az egyik közlekedési ülésen, hogy a társasági-vállalatot hívják föl, tegyen jelentést az alkalmazottjainak a szolgálati viszonyáról. A vállalat eleget tett a felhívásnak és jelentésében azt bizonyítja, hogy alkalmazottainak helyzetéről humanusan gondoskodik. A jelentést tudomásul vették, de felhívják a társaságot, tegyen még jelentést az alkalmazottak napi szolgálati időtartamáról is.

TÖRVÉNYSZÉK

§§ **Az új kuriai bírák.** Garam Jenő és Tolnai Antal újonnan kinevezett kuriai bírák, akik már eddig is, mint kiegészítő bírák, működtek a Kurian, ma tették le a hivatalos esküt Szabó Miklós elnök kezébe a legfelsőbb bíróság teljes ülésén. Az új bírák beosztása a régi marad: Garam Jenő a II. büntetőtanácsban, Tolnai Antal a IV. polgári tanácsban fog működni.

§§ **A halálpártittek.** Borgovits József tápiószelci gazga halálpártitét gyilkosait tegnap a pesti-vidéki törvényszék börtönéből a gyűjtőfogházba szállították. A halálpártittek ugyanis még egyre betegeskednek és ennél fogva gondosabb ápolásra szorulnak. Tegnap délelőtt a két asszonyt vitték át külső-külső kocsin, délután pedig *Huszkó*. Onnan most már csak a Kuria ítéletének kihirdetésekor hozzák be őket.

§§ **Schwarz** Ábrahám a börtönben. A megszokott dr. Soós Kálmán bró buntársa, Schwarz Ábrahám ma reggel kezdte meg büntetését a pesti-vidéki törvényszék fogházában. Schwarznak már decembernek 7-én be kellett volna vonulnia a börtönbe, akkor azonban tízezer korona biztosítékot ajánlott föl, hogy büntetése megkezdésének napját kitöltsék. Az igazságügyminiszter azonban elutasította Schwarz kérvényét. Az ügyész az igazságügyminiszter utasítására ma reggel berendelte Schwarzot, kezdje meg a büntetését. Schwarz büntetésébe a vizsgálati fogságból hét hónapot beszámított az ítélet és így még öt havi börtönt kell elszerveznie.

§§ **Elnökválasztás.** A vagyontalanok részére alakult ma az elhunyt *Kalona* Béla helyébe *Varrik* Antal táblai tanácselnököt választotta elnökének. *Schreyer* Jakab meleg üdvözlő szavaira válaszolva az új elnök kijelentette, hogy minden tőle telhetőt el fog követni az egyesület céljainak megvalósítása érdekében.

TAVIRATOK

Orosz alkotmány.

Berlin, december 15. Pétervárról táviratozták a *Lokalanzeigernek*: Abból a körülményből, hogy Sziatopolk-Mirsky herceg belügyminiszter nem fogadta el a pétervári és moszkvai ügyvédek memorandumát, amely az államforma megváltoztatását követelte, azt következtetik, hogy a Muraviev igazságügyminiszter lemondásáról szóló hír nem igaz. A belügyminiszternek az ügyvédekkel szemben való elutasító magatartása megfelel az orosz kormány álláspontjának.

Szociálista tüntetés Bécsben.

Bécs, december 15. A szociáldemokraták ma este tiltakozó gyűlést tartottak az u. n. Seebich

Saele helyiségeiben az új népiskolai törvényjavaslat ellen. A gyűlés után a szociálisták a Ringstrassera tödültek és ott lármás demonstrációt rendeztek. A lovasrendőrség a tömeg közé vágatott és sok embert letiport. Izgatott jelenet következett, amikor egy rendőr *Schumayer* képviselőt *torkonragadta és fojogatta*. A szociálisták segítségére siettek s nagynehezen kiszabadították őt a rendőrök kezei közül. Azután a rendőrré vetették magukat a szociálisták, de *Schumayer* esítette őket, hogy majd ő maga fog magának elégtételt szerezni. Késő éjszaka sikerült végre a tüntetőket széjjelzavarni. Sok letartóztatás történt.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, december 15. Az osztrák-magyar bank igazgató-tanácsa e hónap 21-én ülést fog tartani. A bank osztaléka az idén 70 korona lesz, szemben a tavalyi 60 koronás osztalékkal. (N. W. T.)

Bécs, december 15. Eladott buza liszavideki 10.70—11.15 korona, bányási 10.40—10.85 korona, mosoni 10.40—10.65 korona. *Boss* tót felvidéki 8.10—8.30 korona, 7.95—8.10 korona, pest-megyei 8.10—8.25 korona. *Tengeri* 8.20—8.35, La Plata 7.90—8.10 korona. *Zab*, magyar 7.25—7.75 korona, válogatott 8.10 korona, csehországi 7.45—7.70 korona.

Nyiltér.

Legelegánsabb uri ruhákat

fégydivatosabb kiállításban, valamint előnyös ruhabérlőt ajánl

TILLER MÓR és TARSA

cs. és kir. udvari szállító

Budapest, IV. kerület Váci-utca 35. szám.

E rovatban közöltékét nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

REGÉNY

Detektiv-kisasszony.

Írta: OLD SLEUTH.

(8)

Határozott hangon mondta:

— Lássá ezzel átszurhattam volna szívét. Én nem félek semmiféle férfitől, ha ellenséget és rossz embert látok benne.

— Nagyon szeretném önt egyszer látni, mikor nincs álöltözeten, kiáltotta Henry önkénytelenül.

— Alig hiszem, hogy ez a kívánsága teljesül valaha — felelte detektiv-kisasszony. — De most figyeljen tovább.

Kaete folytatta elbeszélését. Elmondta Henrynek, azt amit az ellopott papirokról hallott; elmondta, hogy őt gyanúsítják, és azt hiszik, hogy valami nő rejlik mögötte, és éppen ezért nagyon kellemetlen megpróbáltatásoknak van kitéve.

— Nem értem önt!

Detektiv-kisasszony megismételte szavait.

— Eltudná-e viselni, hogy egy darabig bűnösnek tartják, ha tudatában volna annak, hogy eljön az a nap, amikor ártatlansága kiderül?

— Ezt meg tudnám tenni.

— No, ha kész arra, akkor mi ketten könnyen megfoghatjuk az igazi tolvajt.

— Tehát ön gyanúsít valakit?

— Mindenesetre.

— Kit?

— Mi nem szoktunk addig elárulni semmit, míg valamit biztosan nem tudunk. Elég ha annyit tud, hogy az igazi tolvaj, igen ügyesen, pokoli módon, jól kigondolt gyanúval vette önt körül; és biztosíthatom önt, hogy ha nem engem bíznak meg ennek az ügynek nyomozásával, akkor már elfogták volna.

— Nem, akkor már a Hudson mélyiben feküdnek.

— Akkor szégyen tapadna emlékezetéhez. És anyja?

— Oh, ne említse anyámát, borzadok, ha arra gondolok, hogy mennyit szenvedett volna, ha én ma este nincs mellettem.

— Menjen holnap az irodába. Dolgozzék; úgy mint minden más napon. Délután majd találkoznánk

s akkor ön újra szabad lesz, neve pedig éppen olyan mocskotalan, mint előbb.

Wilbur Henry elvált attól a különös nőtől, ki a nemű szerepét játszotta életének legválságosabb pillanatában. Detektiv-kisasszony az ajtóig kísért, és aztán hagyta, hogy távozzék. Midőn Henry a gőzhajó-állomáshoz ért, hogy Brooklynba térjen vissza. csodálatos gondolatok kavargtak agyában. Mintha álmodott volna.

Ezer kérdést szeretett volna intézni a rejtélyes nőhez, ki akarta ellenére megmentette, de valami visszatartotta.

Henrynek úgy rándult, hogy szemben ül az álöltözeten lévő asszonnyal, tekintete rája szegeződött és olykor, ha az idegen nő szólott hozzá, kék szemé egy villámolt, hogy Henry szíve gyorsabban dobogott. Aztán így elmélkedett tovább:

— Bizonyára, valami durva csunya asszony lehet, ravasz, mint valami róka. És mégis ezek az asszonyok néha mélyebb szenvedélyre is képesek. De miért törődik annyit velem? Micsoda következményei lehetnek majd annak, ha holnap megszabadít? Hálálsnak kell lennem bizonyára, parancsolhat is nekem — de talán még többet vár? Wilbur Henry jól tudta, hogy csinos fiú és a csinos külsőre nem csak a nők büszkék és hiúk.

A következő nap reggelén Henry ott állt íróasztala előtt, az a furcsa öreg asszony pedig újra bejött a bankba. A portás bejelentette Comstock urnak, mire rögtön bebecsátották.

Ugy történt, hogy ez alkalommal Comstock ur egyedül volt az ő külön irodájában.

Az ajtó, mely a nagy irodába nyílt, be volt zárva.

— Nos? — kérdezte Comstock ur.

— Minden jól megy és meggyőződtem, hogy az ön eredeti gyanuja helyes. Valóban nőszemély van a dologban.

— Talán már tudja, ki?

— Azt hiszem, igen!

— Fialat?

— Nem egészen.

— És kicsoda?

— Azt nem mondhatom meg, míg minden nincs a kezemben. Egyről azonban biztosíthatom: a papírok érintetlenek, még egyet sem adtak el belőlük.

— Ön csodálatba ejt.

— Az ön csodálkozása később még fokozódni fog. De most egy levelet kell önnök átadnom.

Detektiv-kisasszony egy cédulát nyújtott át a bankárnak.

Comstock ur elolvasta és gondolkozni kezdett.

Az átadott jegyzék, egy háromezer dollárról szóló nyugta volt, előleg az esetleges jutalomra. A detektiviroda főnöke, ki igen gazdag volt, azt írta, hogy abban az esetben, ha a papírok nem kerülnek elő, tekintse ezt az összeget kölcsönnek. Comstock ur, miután egy pillanattal gondolkodott, a pénz kifizetésénél, a pénzes emberek szokott ünnepélyességével azt mondta:

— De több előleget nem adok.

NYOLCADIK FEJEZET.

Szabadon!

A meghatározott órában, Wilbur Henry megjelent azon az utcán, ahol a detektiv-kisasszony találkát adott neki.

Wilbur tele volt gondnal és várakozással, ideoda járkált, mikor hirtelen egy kéz nehezedett karjára.

Felmézt és előtte az a furcsa öreg asszony állott, akit már kétszer látott a bankban.

Éles hangon kiáltotta:

— Fialat ember, úgy látszik rossz kedve van. Mi baja? Feje fájt? Ebben az esetben ajánlhatok önnök valamit, ami önnök jót tenne!

Henry megdöbben és türelmetlen hangon így szólt:

— Ha orvosi tanácsra lesz szükségem öreg nénikém, akkor nem önhöz fordulok!

— Nos, ne vegye rossz néven, felelte az öreg. Nem akartam megbántani. Láttam, hogy ön itt áll-dogál, és azt hittem, hogy valami baja van. Nem kellene, hogy úgy kiabáljon szokra, akik jót akartak önnök.

(Folytatjuk.)

Bányák és téglagyárak.

Table with 4 columns: Name, Price 1, Price 2, Price 3. Includes items like 'Fazekas. kősz.', 'Felsőm. bánya-és kősz.', etc.

Közlekedési vállalatok részvényei.

Table with 4 columns: Name, Price 1, Price 2, Price 3. Includes 'Adria' tengb.', 'Bécsi közút.', 'Ugy. nov. med.', etc.

Sorsjegyek.

Table with 4 columns: Name, Price 1, Price 2, Price 3. Includes 'Bazilika', 'Ugy. o. felhív.', 'Kecskeméti', etc.

Pénznekem.

Table with 4 columns: Name, Price 1, Price 2, Price 3. Includes 'M. vagy oszt.', 'arany velt.', 'M. vagy ost.', etc.

A bécsi gabonatözsde.

A magasabb newyorki jegyzések dacára nincsen retekedv. Az irányzat tartott.

A bécsi értéktözsde.

Ami budapesti jelenlét, hogy a képviselőház ülésének megnyitása rendezés nélkül történt meg, ked-rező halást gyakorolt az irányzat, de a forgalom csekély volt, mert a spekuláció a magyar parlamenti ülés előbbi fejleményeit akarta bevére. Jellemző az üzletelenségre, hogy államvasut részvényekben nem történt kötés. Alpesi bányarészvényekben a társaság üzletiéről elterjedt kedvező hírek következtében kereslet nyilvánult. Rimamurányi vasmű és Magyar általános tőzsenybánya részvényei is emelkedtek. Ellátási cselekedetek háromnegyede 4 és fél százalék volt a pénz ára.

Jegyzések: Osztrák hitelrészvény 674.50—671. kor. Magyar hitelrészv. 805.— kor. Anglobank 391.—290.50 korona, Alpesi bányarészvény 487.50—490.— kor. Osz. K. magyar államvasut részv. 649.— kor. Rimamurányi vasmű részv. 513.50—515.50 kor. Májusi járadék 100.05 kor. Magyar aranyjárdék 118.70 kor. Magyar koronajárdék 98.10 kor. Osztrák koronajárdék 100.30 kor. Dohány részv. — kor. Török sorsjegy 131.75—132.— Adria —, Magy. általános kőszénbánya —, Északmagy. kőszén — korona.

A déli tőzsdén a hullásértékek folytatták ár emelkedését. Államvasut és Alpesi bányarészvényben élénk kereslet nyilvánult. Vasártek is emelkedtek. Londonból alacsony jegyzések érkeztek.

Jegyzések: Osztrák hitelrészvény 675.— kor. Magyar hitelrészvény —805.— kor. Unionbank 551.— kor. Anglobank részv. 391.— kor. Osztrák magyar államvasut részv. 649.50— kor. Alpesi bányarészvény 487.50— kor. Rimamurányi vasmű részv. 513.50— kor. Májusi járadék 100.05 kor. Dohány részv. — kor. Török sorsjegy 131.75— kor. Osztrák koronajárdék 100.30 kor. Dohány részv. — korona

A déli tőzsde zárata szilárd. Egyes vasártekben kereslet nyilvánult. Londonban amerikai járadék newyorki paritás alatt jegyzetelt. A magán-kamatláb 3 3/8—3 7/8 százalék.

Jegyzések: Osztrák hitelrészvény 675.25— korona. Magyar hitelrészvény 805.50— korona. Anglobank 391.25 kor. Alpesi bányarészvény 491.50— kor. Osztrák-magyar államvasut részvény 650.50 kor. Déli vasut részvény —88.50— korona. Rimamurányi vasmű részvény 515.50— korona. Májusi járadék 100.05 korona. Magyar aranyjárdék 118.70 korona. Magyar koronajárdék 98.10— kor. osztrák koronajárdék 100.30 kor. Dohány részv. — kor. Török sorsjegy 131.75 korona.

Napirend, 1904. december 16.

Naptár: Péntek, december 16. Róm. kath.: Alb. szvt. Prot.: Albina. Görög-ország (december 3.) Sofon pr. Zsidó: Tóbet 8. — Nap kel: 7 óra 28 p. nyugszik 3 óra 52 perc. Hold kel 12 óra 41 perc. — Kereskedelmi miniszter fogad 11 óra 30 perc. — Képviselet ülése 10 óra. — A főváros pénzügyi és gazdasági bizottságának ülése 10 óra. — A főváros közigazgatási bizottságának ülése 4 óra. — A budapesti népközlés kör választmányi ülése az Akadémiában délután 5 óra. — A Magyar Kereskedelmi Csarnok nemzetgazdasági szakosztályának teljes ülése a Csarnok helyiségében 6 óra. — Szabad Egyetem: Ferdinándy Géza dr. előadása a magyar alkotmány történetéről az egyetem közpösterében fél 7 óra. — A Természettudományi Társulat felolvasó ülése (Museum-körút A.) 6 óra. — A Magyar Építőművészek Szocietiségének felolvasó estélye saját helyiségében fél 7 óra. — A Katolikus Kör Immaculata ünnepe

a kör helyiségében 6 óra. — A Lipótvárosi Kaszinó művészeti 9 óra. — A „Heliconi ünnep” bemutatója a Nemzeti Színházban. — Solyom Elek bucsuja a Népszínházban. — Utóellen-örési szemle a közönségszolgálat-tűztervezőknek legénységével a Mária Terézia-laktanyában reggel 8 óra. — Téli télal a Múcsarnokban. nyitva 9—4 óráig. Belépő díj 1 korona. — Nemzeti Színház téli kiállítás, nyitva 9—8 óráig. Belépő díj 50 fillér. — Karácsonyi kiállítás a Könyves Kálmán r.-t. művészeti szalonjában (Nagymező-utca 37.), nyitva egész nap. — Uj művészeti szalon kiállítás (Kecskeméti-utca 35.), nyitva egész nap. — Karácsonyi kiállítás az Iparművészeti Múzeumban, nyitva 9—7 óráig. Belépő díj 40 fillér. — Jótékony-csúda műkiállítás a kigyóteri királyi bérházban, belépő díj 10—3 óráig 40 fillér. 3—8 óráig 1 korona. — Műbarátok Körének karácsonyi kiállítása (Váci-utca 25.), nyitva 11—7 óráig. Belépő díj 40 fillér. — Női kiállítás a kigyóteri Ték-féle teremben, nyitva 9—7 óráig. Belépő díj 40 fillér. — Csipke-és hímzés-kiállítás a Nemzeti Múzeum kupola-csarnokában, nyitva 9—3 óráig. Belépő díj 1 korona. — Világítási kiállítás a Technológiai Iparmúzeumban, nyitva 9—12-ig és 6—8-ig. — A budapesti Leányegyesület karácsonyi kiállítása (Váci-utca 9.), nyitva 4—8 óráig. Belépő díj 50 fillér. — Nemzeti Múzeum régiségtára, nyitva 9—2 óráig. — Országos képtár az Akadémiában, nyitva 9—1 óráig. — Földtani intézet múzeuma zárva. — Múzeumi könyvtár, nyitva 9—4 óráig. — Egyetemi könyvtár, nyitva 9—12-ig és 3—8 óráig. — Akadémiai könyvtár, nyitva 9—7 óráig.

KIADÓTULAJDONOS:

A MAGYAR HIRLAPKIADÓ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Szabadalmakat

kiszékszél és értékesít az ország államokban

Weisz Sándor

hites szabadalmi ügyvivő Budapest, VI., Váci-körút 31. Szabadalmak értékesítésére vállalkozó közönségünknek sokba betekintés véle 6.

Ügyvédek.

hik sorsjegyek részletezésére vagy adószámaival foglalkoznak fizetési feladatokat. FLEISS-G Bankház. — Budapest. — Erzsébet-körút 2.

KÉRJE

ingyen és bérmentve gazdagon illusztrált árjegyzékben 300 ábrával egész arany és ezüstárúkról. Konrad János első arany-bronz 1297. szám. (Csehország.) Vaidi nékel horgonyremon tor óra lémezszal és hirtökkel 2 formát 25, 3 drb 6 ft 50. Nincsen közzéval! Kicsereles megrendve vagy a pénz vissza.

Egyelem!

3 forint 90 kérért. 300 ábrával mellét 1 hr. finom zold kavát. 1 l. fin. braz. tea-um, 1 cs. val. csészék keverék tea, 1 cs. tea sütemény és karácsonyi díszecskortika ADAM ARMIN főszertárak nagykereskedése Budapest, X., Bolgár-utca 20. sz

Olvassa és csodálja!

Table with 2 columns: Item, Price. Includes 'Tennis flanel', 'Logóba nyomott barcbet', 'Vaszon zebr', etc.

Minták vidékre ingyen és bérmentve. Weiner Mátvás női divatruháza, BUDA-EST, Andrassy-ut 3. sz.

Karácsonyi bevásárlás előtt tekintsük meg a praktikus háztartási és gazdasági ajánlást. Karácsonyi kiállítások. Karácsonyi kiállítások. Karácsonyi kiállítások.

207261—C. II. szám.

Hirdetmény.

Sajtóhíba helyesbítés a „közvetlen visszatérítési díjtételek” című díjszabás III. pótlékában. A fentnevezett pótlék 15. oldalán levő 5. Díjtáblázatban (Ásványvíz) Budapest—Kelenföldre nézve az Icsoport rovatában kitüntetett díjtétel „348”-ról „248”-ra helyesbítendő. Budapest, 1904. november hóban. A magyar királyi államvasutak a többi részes vasutak nevében is.

Helyesbített hajojaratjegyzek.

ADRIA

Magyar Királyi Tengerhajózási Részvény-Társaság

HOFFMANN S. és V.

1904. december havában a következő gőzszök indulnak Fiuméből:

Table with 3 columns: Hova, Gőzös neve, Kelet. Includes destinations like Pernambuco, Bahia, Rio de Janeiro, Santos, etc.

BEHOZATAL

Table with 4 columns: Honnan, Hová, Gőzös neve, Kelet. Includes destinations like New-York, Liverpool, Hamburg, etc.

Középtengeri szolgálat.

A) Fiume-s anvolcszolgálat-vonal. Fiuméből: Kassa 6., Zrínyi 12., Andrassy 19., Matyas király 28. Valencianából: Matyas király 7., Lederer Sándor 14., Kassa 21., Zrínyi 28. B) Fiume-marsellói-vonal. Marselléből: Tizza 7., Rakoczy 14., Árpád 21., Szt. László 28. Marselléből: Árpád 7., Szt. László 14., Tizza 21., Rakoczy 28. Fiume-északafrikai-vonal. Fiuméből: Adria 1., Szapary 15., Adria 29. Tangerből: Adria 12., Szapary 26.

A *nal megjelölt viszonylatban a gőzös Triestetis érinft. I) Anonnyiban a gőzös indulása előtt 8 nappal elegendő akomány nem jelentetted be, az igazgatóság fentartja magának jogot, hogy ezt a kikötőt ne értesse.

HECHT BANKHÁZNÁL

vásároljon osztálysorsjegyet a december 20. és 21-iki húzásra

Table with 4 columns: Sorsjegy árai, Egész, Fel, Egyed, Nyolczad. Values: 32, 16, 8, 4 kor.

Hecht Bankház Részvénytárs. Ferenczkek-tere 6. Fiók: Erzsébet-körút 32.

